

Bouwbedrijf

DOSSIER INFRASTRUCTUUR

De gewestelijke investeringsplannen

JAARVERSLAG
De toekomstbouwers

ENERGIEPREMIES
Ook voor zonnepanelen

SPECIAL DIGITALISERING
Steeds meer tools op uw maat

nieuw

PLS *Newton*

Met PLS Newton
zit je bouwproject in de lift.

1. Extra druksterkte
2. Alle voordelen van Porotherm PLS
3. Dé keramische bouwoplossing voor appartementen en utiliteitsgebouwen

Bouwen tot
6 bouwlagen hoog

Handige N_{Rd} -berekeningstool beschikbaar

Wienerberger ontwikkelde een tool voor de berekening van verticaal belaste metselwerkwallen volgens Eurocode 6 (NBN EN 1996-1-1 + ANB).

EDITO

Alarmbellen gaan luid af: relancemaatregelen en investeringen dringend nodig

“Ook moet ons land zich aansluiten bij het ambitieus herstelplan dat de Europese Unie heeft uitgevaardigd via de Europese Green Deal.”

Het coronavirus zorgt niet alleen op gezondheidsvlak voor ernstige gevolgen, ook de economie en onze sector worden er zwaar door geteisterd. Dat moeten we dringend keren en dat kan wanneer onze sector als motor van de algemene economische relance wordt gebruikt, net zoals in 2008 en 2009 tijdens de bankencrisis. De bouw moet kunnen meestappen in een Belgisch en een Europees herstelplan. Vooraan. Zodat de economische krimp van 7,4 %, die het Federaal Planbureau voor dit jaar verwacht, heel snel tot de geschiedenis behoort en we terug kunnen aanknopen met groei.

Op de korte termijn moeten relancemaatregelen als een verlaagde btw op nieuwbouw, bijvoorbeeld 6 % op een eerste deel van € 60 000, een veralgemening van de 6 % btw op sloop en heropbouw en een tijdelijke verhoging van de regionale stimulanzen voor energiebesparende werkzaamheden helpen om onze sector de nodige impulsen te geven. We merken trouwens dat ook andere Europese landen fiscale maatregelen nemen om de bouw te helpen.

Op de middellange en de lange termijn zijn vooral het investeren in infrastructuur en het energiezuinig maken van woningen en gebouwen nodig. Beide doelstellingen spelen in de kaart van de bouw, die kan meehelpen om de uitdagingen op het vlak van klimaat, milieu, mobiliteit en digitalisering tot een goed einde te brengen. Maar daar zijn we nu bijlange nog niet: momenteel wordt er te weinig geïnvesteerd in infrastructuur in ons land.

Daarom dringen we erop aan om het in 2018 voorgestelde Nationaal Pact voor Strategische Investerings te concretiseren en versneld uit te voeren. Het gaat om noodzakelijke investeringen, tot € 155 miljard in 2030, met een klemtoon op energie en overheidsgebouwen. Ook moet ons land zich aansluiten bij het ambitieus herstelplan dat de Europese Unie heeft uitgevaardigd via de Europese Green Deal. Samen met de Europese aanbevelingen aan ons land wijst die laatste erop dat de bouwsector inspanningen zal moeten leveren om de doelstellingen te halen.

De middelen die we uit het Europees herstelplan kunnen halen, kunnen helpen om onze openbare en particuliere gebouwen versneld energiesterker te maken, onze mobiliteit duurzamer te maken of digitale netwerken te ontwikkelen. Allemaal ingrepen die dringend nodig zijn in ons land, dat spreekt voor zich.

Robert de Muelenaere
Gedelegeerd bestuurder

17 De gewestelijke investeringen in infrastructuur

Overheidsinvestering zijn nu meer nog dan ooit van levensbelang. We interviewden minister Lydia Peeters over Vlaamse plannen op de korte en langere termijn.

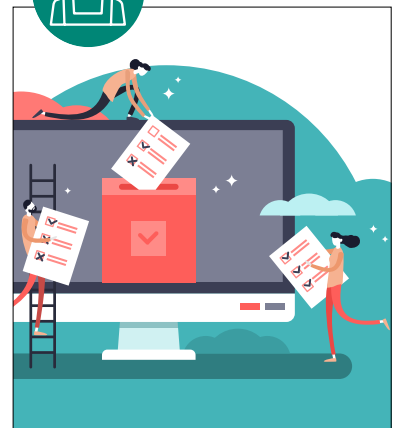
8 De toekomstbouwers

Door corona heeft het vertraging opgelopen, maar het jaarverslag 2019 van de Confederatie is er. Het somt de tien grootste uitdagingen voor de bouw op.

44 Nieuw gemeentehuis Ukkel

De oude gebouwen van Fabricom in Ukkel worden het nieuwe gemeentehuis. Een mooi voorbeeld van circulair en duurzaam bouwen, met respect voor de originele architectuur.

47 Digitalisering

Een enquête verklaart de Vlaamse bouw nog niet geslaagd voor digitalisering. En dat terwijl er steeds meer software en tools bestaan die de productiviteit van bouwbedrijven kunnen verhogen.

3 Edito

Niet dralen met een degelijk relanceplan.

7 Regionaal standpunt

#WERFZE maakt jonge talenten warm voor de bouw.

BOUWBELANGEN

8 Jaarverslag

Een blik op de lange-termijnuitdagingen voor de sector.

11 Consumptiecheque

Steuntje voor de economie en bonus voor werknemers.

12 Verlaagde btw

Hof van beroep veroordeelt misbruik.

14 Bedrijfsinterne opleiding

Bemoedigende start voor gesubsidieerd systeem.

DOSSIER

17 Inleiding

De regionale investeringen zijn cruciaal.

18 Investeringsplannen

Wat Vlaanderen en Wallonië voorzien.

20 Lydia Peeters

De minister over het Vlaamse investeringsbeleid.

24 Wallonië

Goede intenties maar nog veel vragen.

26 Brussel

Bruggen, tunnels, metro en rioleringen.

SECTOR & BEROEPEN

29 Natuursteenbewerkers

Ze hebben een ambitieuze nieuwe voorzitter.

30 Energiepremies

Overzicht van de veranderingen voor 2021.

32 Kringloopbouwen

Van proefproject naar praktijk.

34 Build Circular Brussels

Ondersteuning voor aannemers die circulair willen bouwen.

36 Veiligheid

Interview over de rol van leiderschap.

38 WTCB

Het tweede deel van TV 272 over parket - Innovaders, een platform dat kmo's toegang geeft tot innovatie.

PROJECTEN & BEDRIJVEN

44 Ukkel

Geslaagd hergebruik van oud kantoorgebouw.

47 Special digitalisering

Hoe ver staat de bouw?

54 Ledenvoordeel

Profiteer van uw lidmaatschap.

57 Bouwmarkt

- Digital Construction Brussels afgelast.
- De BIM/textuur-generator van Wienerberger.
- Nieuwe langnek-schuurmachine van Festool

58 Markant

• Pedro Pattyn

Nieuwe voorzitter CB West-Vlaanderen.

• Maandcijfer

Verkochte woningen: prijzen en aantallen.

CONTACTEN

Bouwbedrijf

is het maandblad van de vzw Confederatie Bouw, Lombardstraat 34-42, 1000 Brussel

Verantwoordelijke uitgever:

Filip Coveliers, Lombardstraat 34-42, 1000 Brussel

Afgiftekantoor: Gent X

Redactie: Peter Graller, Marc Guéret, tel. 02 545 57 30 – fax 02 545 59 02 peter.graller@confederatiebouw.be

Vormgeving: Nikka Cuypers nikka.cuypers@confederatiebouw.be

Abder-Razzaq Boujdaini abder-razzaq.boujdaini@cnc.be

Franstalige uitgave: Construction

Druk: Graphius

Reacties - vragen:

communicatie@confederatiebouw.be

Met de medewerking van:

• de studiediensten van de Confederatie Bouw

Morgane Halleux, tel. 02 545 56 33 - fax 02 545 59 09 morgane.halleux@confederatiebouw.be

• Vlaamse Confederatie Bouw

Johan Walewijns, tel. 02 545 57 49 - fax 02 545 59 07 johan.walewijns@confederatiebouw.be

• Confederatie Bouw Brussel-Hoofdstad

Morgane Cendoya, tel. 02 545 58 29 - fax 02 545 59 06 morgane.cendoya@confederatiebouw.be

• Confédération Construction Wallonne

Catherine Houtart tel. 02 545 56 68 - fax 02 545 59 05 catherine.houtart@confederatiebouw.be

Abonnementen:

Claude Bernaerts, tel. 02 545 56 88 - fax 02 545 59 00 claude.bernaerts@confederatiebouw.be

Reclame:

Kristel Dekempeneer, tel. 02 545 56 99 - fax 02 545 59 08, kristel.dekempeneer@confederatiebouw.be of kde@confederatiebouw.be.

Prijs jaarabonnement

Leden van de Confederatie Bouw: begrepen in het lidgeld Niet-leden: € 137,80 (incl. BTW en portkosten) / buitenland: € 300 (incl. BTW en portkosten)

Lid van de Unie van de Uitgevers van de Periodieke Pers

De vzw Confederatie Bouw wil met deze publicatie gepaste, betrouwbare, volledige en exacte informatie brengen. Ze kan echter niet aansprakelijk worden gesteld indien ze hierin tekortschiet. Alle elementen van deze publicatie zijn beschermd door het auteursrecht van de vzw Confederatie Bouw. Overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is slechts toegelaten mits voorgaande toestemming en uitdrukkelijke vermelding van de bron.

Vanaf nu wordt *Bouwbedrijf* gedrukt op papier geproduceerd met hout uit duurzaam beheerde bossen. De duurzaamheid wordt gegarandeerd door de internationale organisatie Forest Stewardship Council (FSC), die niet alleen het bos controleert maar de hele handelsketen tot aan de drukker.

GEBRUIK DEZE CODE VOOR
GRATIS REGISTRATIE OP
WWW.TECHNI-MAT.EU

BBD2620

**TECHNI-
MAT** VAKBEURS
VOOR INFRA
& RUWBOUW

KORTRIJK XPO
7 & 8 OKTOBER 2020

ORGANISED BY

InfraTech

MATEXPO

InfraTech en Matexpo, twee toonaangevende vakbeurzen in Nederland en België op het gebied van bouw en infrastructuur, organiseren op **7 & 8 oktober 2020** de nieuwe vakbeurs Techni-Mat.

Techni-Mat richt zich op alle spelers binnen **infra & ruwbouw**. De beurs is het verzamelpunt van knowhow voor de sector en **focus op technieken en materialen**.

REGIONAAL
STANDPUNT

#WERFZE haalt talent naar de bouw

“#WERFZE is permanent en met creatieve formats aanwezig op de sociale media, de plaats waar jongeren elkaar ontmoeten. Geïnteresseerd? Surf naar www.werfze.be.”

Op 11 september gaf de Vlaamse Confederatie Bouw met een live gestreamde kick-offmeeting het startschot voor #WERFZE, een campagne die jonge talenten warm maakt voor onze sector. Onze aannemers zullen hen met open armen verwelkomen. #WERFZE beklemtoont dat bouwbedrijven de ideale plaatsen zijn voor iedereen die wil meewerken aan oplossingen voor de grote maatschappelijke uitdagingen en trends van deze tijd zoals de klimaatverandering, digitalisering, duurzaamheid en kringloopbouwen.

#WERFZE is geen kortstondige steekvlam. De campagne is permanent en met creatieve formats aanwezig op de sociale media, de plaats waar jongeren elkaar ontmoeten. Ze wordt ondersteund door vooraanstaande namen zoals Europees klimaatonderhandelaar Jos Delbeke, rector Luc Sels van de Leuvense universiteit, Ronny Belmans van EnergyVille en Lieven Boeve en Raymonda Verdyck van de grote onderwijskoepels. Ook minister-president van de Vlaamse regering Jan Jambon bevestigde in een video het belang van deze campagne.

Deze stakeholders zijn de ambassadeurs van #WERFZE, die de boodschap mee uitdragen. Onze sector heeft jonge talenten nodig, om samen met hen de CO₂-uitstoot van gebouwen te verminderen en deze tegelijk betaalbaar te houden. De bouw is niet meer wat hij vroeger was, hij is modern. #WERFZE zal dus de nadruk leggen op de toenemende digitalisering van onze bedrijven, die hen aantrekkelijke werkgevers maakt voor jongeren.

We spelen een grote rol in de samenleving van de toekomst, en we maken een ingrijpende transformatie door. Dat vermindert het belang van de klassieke bouwberoepen niet: de vraag naar geschikte vaklui blijft groot. #WERFZE is dus ook hierop gericht, want vakmanschap gaat hand in hand met innovatie in bouwbedrijven.

Maar aannemers zoeken daarnaast naar nieuwe profielen van de meest uiteenlopende opleidingsniveaus: BIM-professionals, dronepiloten, installateurs van smart technieken, operatoren van robots, metsers die oog hebben voor de isolatie van de gebouwschil, onderhoudsvaklui, arbeiders die kunnen slopen met respect voor recycling en hergebruik.

Jongeren met de interesse en het talent voor deze klassieke en nieuwe profielen zijn gegeerd op de arbeidsmarkt – dat bewijzen de vacatures die soms lang open blijven staan. Met #WERFZE wil de Vlaamse Confederatie Bouw het tij keren, en de bouw het imago geven dat hij verdient: een relevante, innovatieve en aantrekkelijke sector die talenten de kans geeft zich te ontplooien.

Marc Dillen

Directeur-generaal Vlaamse Confederatie Bouw

JAARVERSLAG 2019

De toekomstbouwers

Ook al bevinden we ons nog steeds te midden van de coronacrisis, richt de Confederatie Bouw de blik vooruit in haar meest recente jaarverslag. Dat is nodig, want onze sector bevindt zich in volle transitie en heeft te kampen met een aantal uitdagingen. Het jaarverslag 2019 pikt de tien belangrijkste eruit. Het gaat meteen ook om tien concrete opportuniteiten.

Over **DIGITALISERING** in onze sector is er al veel gesproken en geschreven, maar het is een nuchter feit dat de bouw op dat vlak nog een pak inhaalwerk te vervullen heeft. Alleen de landbouwsector doet het qua digitalisering slechter. Daarom komt het er nu op aan om onze sector goed te begeleiden in de transitie naar nieuwe technologieën zoals BIM, drones en 3D printen, zodat de bedrijven kunnen zien welke meerwaarde digitale tools bieden qua organisatie en productiviteit op de bouwplaatsen. Digitale transitie zorgt voor automatisering, een hogere productiviteit en dus ook een niet te verwaarlozen verlaging van de loonkosten, maar ook voor een verhoogde veiligheid.

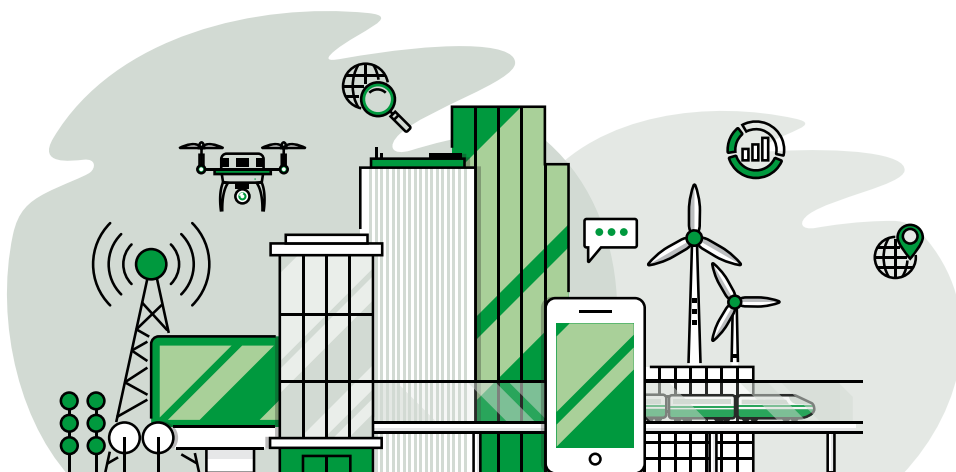
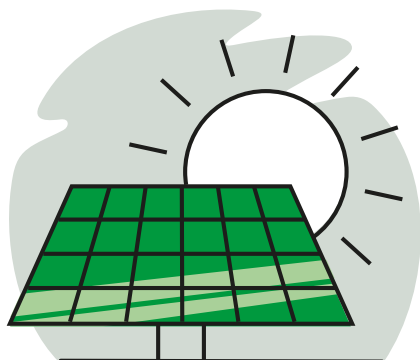
Het **AANTREKKEN VAN JONGE (EN MINDER JONGE) ARBEIDSKRACHTEN** is niet zo evident. Dat is nochtans nodig omdat de babyboomgeneratie met pensioen gaat. Daarom moeten we duidelijk aantonen dat de bouw een sector is die stevig aan het digitaliseren en aan het industrialiseren is, die mee is met de tijd. Daarnaast moet ook de diversiteit van de sector in beeld gebracht worden en dat niet alleen wat betreft de activiteiten, maar ook wat betreft grootte. Werken kan er in micro-ondernemingen, kmo's, grote bedrijven en multinationals die wereldwijd actief zijn.

Door **DEMOGRAFISCHE EVOLUTIES**, zoals meer éénoudergezinnen, singles en senioren, moet ook de bouw zich aanpassen. Er zullen meer tiny houses,

kangoeroewoningen, assistentiewoningen en woningen met gemeenschappelijke ruimtes gebouwd moeten worden, inspeland op de veranderende demografie.

Op **MILIEU- EN KLIMAATVLAK** kan onze sector erg veel realiseren. Driekwart van de woningen en gebouwen dateert van voor 1985 en scoort op energetisch vlak bijzonder slecht. Mits gerichte renovaties kan daar verandering in gebracht worden, maar dan is er wel een stimulerend fiscaal beleid nodig, met onder meer een veralgemening van de 6 % btw op sloop en heropbouw, en met versterkte regionale fiscale impulsen.

De bouw zal ook klaar moeten zijn voor een **GRONDIGE INVESTERINGSOPERATIE** in infrastructuur, een operatie die al lang nodig is. Op alle

overheidsniveaus moet er een dynamisch investeringsbeleid gevoerd worden dat gericht is op mobiliteit, energierenovatie, waterbeheer en andere groeibevorderende projecten. Centraal daarbij staat het Nationaal Pact voor Strategische Investerings. Voor dergelijke projecten moet ook naar andere financieringsbronnen gezocht worden. Centraal daarbij: PPS of publiek-private samenwerking. PPS moet een echte alternatieve financieringsvorm zijn, waarbij de particuliere sector een bijdrage levert in een logica van *return on investment*.

Onze sector zal de komende 10 jaar ook werken aan de **MOBILITEIT VAN MORGEN**. Economen stellen dat investeren in mobiliteit en de hieraan verbonden infrastructuur een cruciale bijdrage levert aan economische groei. Zonder goed onderhouden wegen kan een economie niet floreren. Dat geldt zeker voor een economie als de onze die zwaar inzet op logistiek en export.

Daarnaast moet het **ONDERWIJS BOUWGEZINDER** worden. In landen zoals Duitsland en Zwitserland volgt de meerderheid van de leerlingen een duaal leertraject. Bij ons is het systeem veel minder populair, ondanks recente inspanningen van de regionale regeringen op dat vlak. Toch kan duaal leren in ons land mooie resultaten opleveren: 80 % van de afgestudeerde leerlingen

“De bouw zal werk moeten maken van de tien uitdagingen in het jaarverslag. Maar u staat er niet alleen voor. Onze organisatie is er om u te helpen en te gidsen.”

heeft binnen de 6 maanden een baan, terwijl 20 à 25 % van hen binnen de vijf jaar een eigen zaak start. Ook het bouwonderwijs zelf moet worden gestimuleerd.

Onze sector zal ook een belangrijke actor worden bij het **HEROPBOUWEN VAN DE STAD OP DE STAD**. Nieuwe woonzones zullen er in de stad amper bijkomen, dus zal onze sector het bestaande woningbestand slopen en heropbouwen of grondig renoveren. Dat maakt steden attractiever. Op die manier zullen we de stedelijke exodus voor een groot stuk kunnen tegengaan. Steden zullen ook slimme steden worden met panden die slim energieneutraal of -positief zijn. Kortom, aantrekkelijke steden om in te wonen en in te werken. Logisch, aangezien de bewoner er in het middelpunt van de belangstelling staat.

Op fiscaal vlak wordt een algemene hervorming van de personenbelasting nu voorbereid. Die wordt in politieke

kringen beschouwd als een absolute noodzaak voor de volgende regering. De **VASTGOEDFISCALITEIT** kan volgens de Confederatie Bouw evenwel niet dienen om een hervorming in de personenbelasting te financieren. België staat al in de Europese top van landen die eigendommen en de inkomsten daaruit het zwaarste belastingen. De hervorming van de personenbelasting kan voor de vastgoed- en bouwsector alleen worden overwogen als de impact ervan geen negatieve invloed heeft op huisvesting, langetermijnsparen, economie en werkgelegenheid.

De veranderingen in de bouw gaan snel, dat is zowat de rode draad binnen dit jaarverslag. Daarnaast openen nieuwe mogelijkheden zich dankzij **PRODUCT- EN PROCESINNOVATIE** en door industrialisering, die na elke crisis aan belang wint, en nu echt voor een grote doorbraak in de bouw staat. Industrieel bouwen, namelijk in toenemende mate off-site produceren en on-site assembleren, wint aan belang. Daardoor kan de productiecapaciteit groeien. Met hetzelfde aantal mensen kan dan meer gerealiseerd worden. Bovendien kan bij de opschaling van industrieel geproduceerde woningen en bouwdelen de prijs naar beneden. Kortom: de productiecapaciteit kan omhoog waardoor het aanbod groeit en de manier van produceren zorgt ervoor dat kosten omlaag kunnen. Industrialisering in de bouw, overal waar dat mogelijk is, is trouwens noodzakelijk om nog op langere termijn te kunnen voldoen aan de bouwbehoeften.

Naast het uitvoerig toelichten van deze 10 opportuniteiten, blikken we in dit jaarverslag ook terug op de beurzen, evenementen, campagnes, magazines en andere communicatie-acties die de Confederatie Bouw voerde in 2019. Het volledig jaarverslag vindt u terug op onze website. ●

INFO: www.confederatiebouw.be.

De Consumptiecheque Edenred

een flinke teug zuurstof
om een tweede adem
te vinden!

De bedrijfswereld probeert zichzelf opnieuw uit te vinden om de coronacrisis zo het hoofd te bieden. En dat leidt tot mooie initiatieven! Het doel is eenvoudig: sectoren die het zwaar hebben gehad ondersteunen en het moreel van de « troepen weer opkrikken ».

Focus op een puur Belgisch initiatief. 🇧🇪

Begin juli pakte Edenred uit met zijn Consumptiecheque: een 100% aftrekbare, 100% belastingvrije cheque om uit te geven in de zwaarst getroffen sectoren. Deze cheque met een maximale waarde van € 300 en een beperkte geldigheidsduur geeft uw werknemers extra koopkracht. Ze kunnen de cheque in heel België uitgeven aan een brede en diverse categorie van goederen en diensten.

Een echt solidaire bonus

Elke Belgische onderneming kan een belastingvrij maximumbedrag van € 300 toekennen aan haar werknemers. Dit is een belangrijk middel om haar werknemers te belonen en te motiveren, maar ook om hen te helpen zich solidair op te stellen. Door de cheque uit te geven halen ze het hele sociaaleconomische leven namelijk uit het slop.

De cheque uitgeven: waar en hoe?

Hij bestaat enkel in papieren vorm, zodat alle handelszaken en organisaties hem makkelijk kunnen aanvaarden. Het gaat onder meer om horecazaken (hotels, restaurants, cafés, broodjeszaken ...), culturele instellingen (bioscopen, podia, concertzalen, schouwburgen, muziekscholen ...) en kleine handelszaken die hun deuren tijdens de crisis minstens één maand moesten sluiten (kappers, bloemisten ...).

Toekenningsvoorwaarden

- > Alle werknemers in de **overheids- of privésector** in België komen in aanmerking voor de Consumptiecheque.
- > **Slechts één cheque** per werknemer, **te bestellen vóór 31 december 2020**. De cheque is geldig tot **7 juni 2021**.
- > De cheque is combineerbaar met de andere voordelen:

Ticket **Edenred** Restaurant   Ticket **Edenred** EcoCheque   Ticket **Edenred** Compliments   Ticket **Edenred** Sport & Culture

- > Hij moet worden opgenomen in een individuele of collectieve arbeidsovereenkomst. **Download ons modelovereenkomst op edenred.be/bibliotheek.**

**Bestellen is eenvoudig en gaat snel,
of u nu al klant bent van
Edenred of niet.**

Meer informatie

Juridische of administratieve vragen over de Consumptiecheque? Neem contact op met Edenred.

U kunt rekenen op hun juridische expertise, een service van topkwaliteit en een snelle levering. Bovendien krijgen uw medewerkers toegang tot het grootste netwerk van België.

Uw contactpersoon

Cindy Voisin
+32 (0)2 679 55 59
cindy.voisin@edenred.com

Overzicht van de exclusieve voordelen voor de leden van de Confederatie Bouw

35%*
korting op
**Ticket
EcoCheque**
met de promocode
EC1018CSTR59

20%*
korting op
**Ticket
Restaurant**
met de promocode
124CONSTR-BOUW

20%*
korting op
**Ticket
Compliments**
met de promocode
TC1018CSTR59

20%*
korting op
**Ticket
Sport & Culture**
met de promocode
124CONSTR-BOUW

* Aanbod voorbehouden aan leden van de Confederatie Bouw. Korting berekend op de basis-prestatievergoeding. Niet van toepassing op de aanmaak- en verzendkosten voor de kaart.

Consumptiecheque als steunmaatregel in de coronacrisis

Werkgevers kunnen tot eind dit jaar een extra voordeel van maximaal € 300 toekennen aan hun personeel onder de vorm van consumptiecheques. De regering heeft deze mogelijkheid ingevoerd als steunmaatregel in de coronacrisis. De consumptiecheques kunnen enkel besteed worden in de sectoren die het zwaarst getroffen werden tijdens de lockdown.

Met de lancering van de consumptiecheque heeft de regering een dubbel doel willen bereiken. Enerzijds creëert ze de mogelijkheid om extra koopkracht te verschaffen die zowel voor de werkgever als voor de werknemer interessant is dankzij de gunstige behandeling door de RSZ en de fiscus. Anderzijds is het een steuntje in de rug voor de zwaarst getroffen sectoren waar de cheques kunnen gespendeerd worden. Het gaat om de horeca, de kleinhandelzaken die meer dan één maand verplicht hebben moeten sluiten, de sportverenigingen en de inrichtingen uit de culturele sector.

Mogelijk, niet verplicht

Voor de werkgevers uit de bouwsector gaat het om een *mogelijkheid* om extra beloning toe te kennen, niet om een verplichting. Noch voor de arbeiders (PC 124), noch voor de bedienden (PC 200) zijn er initiatieven genomen om de toekenning via een sectorale cao verplicht te stellen. De toekenning van

de consumptiecheque moet geregeld worden in een cao op ondernemingsniveau. Is er geen vakbondsafvaardiging of gaat het om een personeelcategorie waarvoor het niet de gewoonte is dat zij door een ondernemingscao wordt beoogd, dan mag de toekenning geregeld worden met een schriftelijke individuele overeenkomst.

De toekenning kan niet op individuele basis gebeuren. Maar dat wil niet zeggen dat de werkgever die consumptiecheques toekent dat voor het voltallige personeel moet doen. Hij kan de toekenning beperken tot een bepaalde categorie of categorieën van werknemers zolang die objectief afgebakend kunnen worden.

De consumptiecheques mogen niet toegekend worden ter vervanging of omzetting van loon, premies of enig ander voordeel. De cheques kunnen zowel op papier als elektronisch worden uitgereikt. De uitreiking moet in elk geval gebeuren uiterlijk op 31 december 2020. De cheques zelf blijven geldig tot 7 juni 2021.

Een werkgever mag aan een werknemer in totaal niet meer dan € 300 consumptiecheques toekennen. Per cheque is de nominale waarde beperkt tot € 10. Concreet kan de werkgever dus maximaal 30 cheques van € 10 toekennen. De cheques kunnen enkel gespendeerd worden in de voormelde sectoren die geconfronteerd werden met een lange periode van lockdown.

RSZ en fiscus

Als aan alle voormelde voorwaarden voldaan is, zijn er geen sociale zekerheidsbijdragen (zowel werkgevers- als werknemersbijdragen) verschuldigd op de consumptiecheque. Hij is ook fiscaal voordelig: de werknemer wordt er niet op

belast en voor de werkgever is hij volledig aftrekbaar als beroepskosten! De consumptiecheque valt ook buiten de loonnorm. Het feit dat de maximaal toegelaten loonstijging buiten de index al ingevuld is voor 2019-2020, vormt dus geen beletsel voor de toekenning ervan.

De werkgever kan de consumptiecheques bestellen via een erkende uitgiftemaatschappij (Edenred, Sodexo of Monizze), maar dit is niet verplicht. De werkgever kan ook de voorkeur geven aan papieren consumptiecheques die via sommige lokale besturen of andere ondernemingen worden aangeboden. ●

INFO: hendrik.dewit@confederatiebouw.be

BTW 6 % VOOR AFBRAAK-HEROPBOUW

Weigering wegens misbruik

In een aantal stadsgebieden geldt een btw van 6 % op afbraak gevolgd door heropbouw tot woning. In het verleden zijn constructies bedacht om het vernieuwde gebouw ook te verkopen aan dit verlaagde tarief. Maar het hof van beroep in Antwerpen heeft onlangs een van die constructies afgeblokt.

Om de stadsvernieuwing te bevorderen, heeft de regering 32 gebieden gedefinieerd waarin de afbraak van een gebouw gevolgd door de heropbouw tot privéwoning in aanmerking komt voor een verlaagd btw-tarief van 6 % in plaats van het standaardtarief van 21 %.

Maar die 6 % is alleen van toepassing op aannemingswerken. Wordt het vernieuwde gebouw verkocht, dan geldt de normale 21 %. Dat heeft sommige promotoren ertoe aangezet om technieken te zoeken waarmee ook de verkoop aan 6 % kan verlopen.

De btw-administratie publiceerde jaren geleden al een beslissing die dergelijke

lijke "kunstmatige constructies" afwijst. Maar dat kon niet iedereen tegenhouden. Een specifieke zaak haalde onlangs het hof van beroep in Antwerpen. Dat gaf de btw-administratie gelijk en weigerde het verlaagde tarief.

De techniek

De bouwpromotor had geprobeerd de 21 % te omzeilen door twee overeenkomsten af te sluiten met de koper van het vernieuwde gebouw in plaats van één verkoopovereenkomst.

Er werd een overeenkomst gesloten voor de verkoop van de grond en van het oude gebouw dat afgebroken zou worden. Daarnaast werd met de koper een aannemingsovereenkomst gesloten voor de afbraak van het oude pand en de bouw van de nieuwe woning.

Normaal gezien zijn de verkoop en de "verkoop op plan" uitgesloten van het verlaagde tarief van 6 %. Maar deze constructie creëerde een situatie waarin de koper het oude gebouw aankoopt, afbreekt en heropbouwt.

De feiten

Waarom weigerde het hof dan de toepassing van het verlaagde btw-tarief in dit specifieke geval? Om dat te begrijpen zijn een aantal aspecten belangrijk.

- De koper had een onverdeeld aandeel gekocht in de grond en in de af te breken gebouwen. Het was een aandeel in een complex dat na de heropbouw zou bestaan uit 39

appartementen, 46 autostaanplaatsen en 40 kelders.

- Naast deze aankoop bevatte de koopovereenkomst als tweede deel een aannemingsovereenkomst. Daarin gaf de koper een aannemer de opdracht zijn aandeel in het oude gebouw af te breken en daarna twee appartementen op te richten, samen met een kelder ruimte en een ondergrondse autostaanplaats.
- Vervolgens sloot de koper ook een coördinatieovereenkomst af met de verkoper. Volgens deze overeenkomst was de coördinator verantwoordelijk voor de relaties tussen de bouwheer en alle andere dienstverleners. De coördinator begeleidde ook het verkrijgen van de nodige vergunningen, het verlijden van de akte, de ondertekening van de contracten met de dienstverleners, en hield toezicht op de bouwwerkzaamheden.
- De koper mocht geen enkele instructie, bevel of aanwijzing geven aan derden zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de coördinator. Op alle uitgevoerde bouwwerken werd 6 % btw aangegeven.

Eén handeling

De btw-administratie aanvaardde het verlaagd tarief niet. Voor haar waren de aankoop en de gelijktijdige opdracht om een nieuw gebouw op te richten één handeling. Het ging in feite om een "verkoop op plan". De rechtbank van eerste aanleg gaf de btw-administratie gelijk, en nu heeft het Antwerpse hof van beroep hetzelfde gedaan.

Volgens het hof is er sprake van misbruik. De koper van het onverdeelde aandeel in de grond en het oude gebouw was voor het hof de bouwheer, verantwoordelijk voor de afbraak van de gebouwen en de heropbouw van twee appartementen met kelder en autostaanplaats.

Maar in feite werd alles aangestuurd door de coördinator. Uit de bewoordingen van de overeenkomsten blijkt dat de koper enkel twee nieuw op te richten appartementen met kelder en autostaanplaats kocht, zonder enig eigen initiatief of enige eigen actie wat betreft de afbraak van de constructies en de heropbouw van de nieuwe appartementen.

De koper liet het bovendien aan de coördinator over om alle onderhandelingen te voeren met de aannemers en om alle beslissingen te nemen met betrekking tot de werken van afbraak en her-

opbouw. De coördinatie-overeenkomst bevatte een gedetailleerde beschrijving van het project, het bestek en een ontwerpovereenkomst voor de architectuur. De koper kon geen inbreng hebben bij het opstellen en de onderhandeling hiervan.

De stedenbouwkundige vergunning voor de afbraak en het nieuwe appartementsgebouw dateerde al van vóór de aankoop. Ze werd samen met de plannen, het bestek, het technisch addendum en de architectuurplannen neergelegd bij de notaris bij de aankoop door de koper.

Streng oordeel

De koper kon volgens het hof niet aantonen dat hij effectief enige valabele inbreng had als bouwheer, afgezien van de betaling van de facturen voor de werken. Na de btw-administratie is dus nu ook de rechtspraak streng. Hij weigert deze constructies te aanvaarden. Een verkoop – in dit geval een verkoop van een appartement op plan – die via het opstellen van verschillende contracten voorgesteld wordt als een aannemingsovereenkomst, wordt niet aanvaard. ●

INFO:

Hof van beroep - Antwerpen - 6de kamer B - Arrest van 26 maart 2019 - Rol nr 2017/AR/1693

BETON, in het hart van duurzaam bouwen

Goede akoestische isolatie, optimale thermische inertie, brandbestendig, weinig onderhoud, economisch en recycleerbaar... Over zijn hele levenscyclus zorgt beton voor een gezonde en veilige omgeving. Beton bouwt de toekomst !

FEBELCEM
Partner van **infobeton.be**

Vorstlaan, 68 B1
1170 Brussel
Tel. 02 645 52 11
info@febelcem.be
www.febelcem.be

Antwerpen - Nieuw Zuid

CONSTRUCTIV GEEFT STEUN

De gesubsidieerde opleidingen in de onderneming slaan aan

Bouwbedrijven krijgen tegenwoordig financiële steun van Constructiv voor zgn. formele bedrijfsinterne opleidingen. Dat zijn opleidingen van arbeiders door collega's. Het systeem slaat aan, maar nog veel meer aannemers zouden ervan kunnen profiteren.

De formele bedrijfsinterne opleiding (BIO) is een aantrekkelijk instrument wanneer arbeiders bepaalde bouwtechnieken niet onder de knie hebben of wanneer het bouwonderwijs de geschikte jongeren niet kan opleiden. In Bouwbedrijf van december 2019 – januari 2020 schreven we een eerste artikel over de formele BIO.

Bouwbedrijven geïnteresseerd

Het systeem werd afgesproken in de sectorale cao 2019-2020 en is nog niet zo lang operationeel. Toen we dit artikel schreven, kon Constructiv nog geen volledige evaluatie maken. Toch kunnen we al enkele bemoedigende vaststellingen doen.

Na enkele maanden hadden al bijna 600 arbeiders een formele BIO en begeleiding door een meester-mentor gekregen (meer uitleg over de meester-mentor vindt u verderop). Volgens de beschikbare gegevens gaat het om 370 werknemers in Vlaanderen, 140 in Wallonië en 62 in het Brussels gewest.

Het gaat dus de goede richting uit. Maar het kan nog beter. Veel aannemers laten onbewust een kans liggen

omdat de formele BIO nog niet algemeen bekend is. We leggen dus nog eens uit hoe de vork aan de steel zit.

(In)formeel

Een aannemer kan een formele opleiding organiseren, gegeven door een externe docent en buiten de onderneming. Maar er bestaan ook toolbox-meetings en andere informele opleidingen, gegeven door een personeelslid binnen de onderneming.

In het eerste geval bestond er al een financiële tussenkomst van Constructiv. Maar in de nieuwe cao 2019-2020 is er een bijkomend opleidingsaanbod gedefinieerd: de formele opleiding binnen

de onderneming. Ook deze krijgt nu financiële steun van Constructiv.

Deze opleiding kan zowel praktische als theoretisch zijn. Ze wordt gegeven door een zogenaamde “meester-mentor”.

Voor wie?

Het is de werkgever die beslist om een dergelijke formele bedrijfsinterne opleiding (BIO) te organiseren. Het doelpubliek is zeer breed: beginnende arbeiders, arbeiders die een andere bouwvak gaan uitoefenen, arbeiders met een bouwvak in evolutie ... maar ook arbeiders die graag hun vaardigheden zouden aanscherpen.

Om van dit aanbod te profiteren moet een arbeider een voltijds arbeidscontract van onbepaalde duur hebben en moet hij geëvalueerd worden. Maar het is geen bezwaar wanneer zijn opleidingsbehoeften vroeger al aan het licht kwamen, terwijl hij een contract van beperkte duur had.

Opleidingsplan

Dit nieuwe aanbod is opgenomen in het algemene opleidingsstelsel voor arbeiders. Wanneer u er gebruik van maakt, moet dat vermeld worden in het opleidingsplan van de onderneming. De inhoud van deze bedrijfsinterne opleiding (BIO) moet uitgewerkt worden in samenwerking met Constructiv. De BIO kan bestaan uit verschillende onderdelen, en kan vanzelfsprekend afgestemd worden op de opleidingsbehoeften in de onderneming.

Meester-mentor

Formele opleidingen binnen de onderneming worden gegeven door meester-mentors. Dat zijn geschoolde arbeiders die aangeduid worden door de werkgever en die aan bepaalde voorwaarden voldoen:

- ze hebben een door Constructiv erkende opleiding in coachen gevolgd van minstens acht uur;

- of ze kunnen een ervaringsbewijs voorleggen;
- of ze hebben een pedagogisch diploma.

Tijdens praktijkopleidingen in de onderneming kan een meester-mentor maximaal drie arbeiders opleiden. Negen arbeiders is het maximum voor meer theoretische opleidingen zoals specifieke berekeningsmethodes en dergelijke.

Soms omvat een opleiding zowel een theoretisch als een praktisch gedeelte. In dat geval bespreekt u de concrete uitwerking met Constructiv. De oplossing kan bijvoorbeeld zijn dat de opleiding gegeven wordt door twee meester-mentors.

Minstens 80 uur

Een BIO moet minstens 80 uur duren. Het maximum is 180 uur. De werkgever mag vanzelfsprekend langere BIO's organiseren. Maar de financiële tussenkomst van Constructiv gaat niet verder dan 180 uur in een periode van twaalf maanden.

Financiële steun

De steun van Constructiv bestaat uit twee delen:

- een premie van € 1000 per meester-mentor die een formele bedrijfsinterne opleiding geeft;
- een tussenkomst van € 15 per uur in de loonkosten van de arbeiders (die tijdens de opleiding gewoon doorbetaald worden door de werkgever).

Een BIO is een investering door de werkgever. Dankzij deze tussenkomsten wordt deze heel wat draaglijker. ●

INFO: Geïnteresseerd? Neem contact op met uw regiomanager van Constructiv. Zie ook www.constructiv.be.

Eenvoud in uw verzekeringen?

Build-Safe is er voor u!

“De bouw”... die is volop in beweging, en dat voelt u alle dagen. De sector groeit, de orderboekjes staan vol. Goed nieuws! Maar er zijn ook andere zaken om mee rekening te houden: nieuwe bouwtechnieken, de digitalisering, veranderende wetgeving, heel wat administratie, ... Genoeg in elk geval om u niet nog eens met uw verzekeringen bezig te houden. Daarom ontwikkelde Federale Verzekering Build-Safe, het verzekeringspakket op maat van bouwbedrijven tot 5 werknemers. Zo hebt u uw handen vrij om in alle gerustheid te bouwen aan uw bedrijf en aan het huis van uw klant!

Korting
-10%*

Wat is Build-Safe?

Met **Build-Safe** kiest u zelf à la carte uw verzekeringen die u in uw **Build-Safe**-pakket wil opnemen. Op deze manier geniet u van een bescherming op maat van uw bedrijf. Bovenop onze concurrentiële premies, geniet u zo van een bijkomende pakketkorting van 10%*!

Uit welke verzekeringen kunt u kiezen? Onze verzekering B.A. Bouwwerken en/of de verzekering Arbeidsongevallen vormen de hoeksteen van het pakket, één van deze verzekering moet onderschreven worden. Verder kunt u kiezen uit B.A. Motorrijtuigen, Machinebreuk, Construct-10 – Abonnementspolis, de verzekering Alle Bouwplaats Risico's – Abonnementspolis, de brandverzekering Multirisik Handel/KMO of Woning, Ongevalverzekering 24u/24.

In totaal moet u aan minstens 3 verschillende verzekeringen komen om te kunnen genieten van het **Build-Safe** voordeel.

Wat zijn de voordelen voor u?

Met **Build-Safe** geniet u dus niet enkel van een verlaagd tarief van -10%, maar krijgt u ook een flexibel verzekeringspakket. U kiest enkel die verzekeringen die samen uw bedrijf optimaal verzekeren. U breidt uit of legt zich toe op een andere activiteit? Dan kunt u uw **Build-Safe** eenvoudig laten aanpassen... en dit zonder uw korting te verliezen!

Vraag nu uw kortingsbon aan.
Zo kunt u genieten van uw
Build-Safe-korting!
Ga naar go.federale.be/build-safe-confed

Daar bovenop zorgen wij voor administratieve eenvoud. U krijgt de nodige tools in handen om het overzicht op uw verzekeringen te bewaren, schadegevallen op te volgen, ... en dit zowel met de **Build-Safe** verzekeringsmap als met het online **Build-Safe** dossier op My FEDERALE. En u kunt te allen tijde beroep

doen op 1 centraal aanspreekpunt, onze regionale verzekeringsadviseur die u ter plaatse bijstaat en advies verleent. U kunt bijkomend altijd terecht bij ons Info Center.

Wij kennen ook de risico's die u – als bouwondernemer – loopt. U kunt dus gerust rekenen op de meer dan 100 jaar ervaring van Federale Verzekering in het verzekeren van bouwrisico's.

En last but not least kunt u meegenieten van onze restorno's**. Want wij zijn een coöperatieve en onderlinge verzekeraar, en hebben dus geen externe aandeelhouders. Onze klanten delen dus mee in onze winst! In 2019 verdeelden wij zo meer dan € 13 miljoen onder onze klanten.

Redactie: Federale Verzekering

Als lid van de Confederatie Bouw, krijgt u – bovenop de Build-Safe-korting – een werfradio cadeau*!

go.federale.be/build-safe-confed

0800-14.200

*Actievoorwaarden op go.federale.be/build-safe-confed

**De restorno's evolueren in de tijd afhankelijk van de resultaten en de toekomstvooruitzichten van de verzekeringsmaatschappij, van haar rendabiliteit, van de economische conjunctuur en van de toestand van de financiële markten ten opzichte van de verbintenissen van de ondernemingen die deel uitmaken van de Groep Federale Verzekering, zoals omschreven op www.federale.be. De toekenning van restorno's in de toekomst is niet gewaarborgd. De restorno's variëren per categorie en per type producten. De regels met betrekking tot hun toekenning worden bepaald in de statuten van de ondernemingen die deel uitmaken van de Groep Federale Verzekering. De statuten kunnen geraadpleegd worden op www.federale.be.

DOSSIER

De gewestelijke investeringsplannen

De coronacrisis vraagt krachtvolle relanceplannen van onze verschillende regeringen. Deze moeten een breed gamma van instrumenten inzetten, zaken als een verlaagde btw van 6 % op vernieuwbouw in heel het land, een lagere btw op een deel van de kosten van nieuwbouw en versterkte stimulansen voor energiebesparende ingrepen.

Maar centraal in deze plannen moeten zeker ook de overheidsinvesteringen staan. In dit dossier bekijken we wat de gewesten op dit gebied van zin zijn, op de onmiddellijke maar ook op de langere termijn. We bedanken Vlaamse minister Lydia Peeters van Openbare Werken voor haar bijdrage aan dit dossier. Ze nam uitgebreid de tijd om te antwoorden op de vragen die we haar voorlegden.

DE BUDGETTEN

De Gewesten moeten

In het begin van dit jaar leek het erop dat de overheidsinvesteringen stilaan de goede kant uitgingen, hoewel ons land nog een grote achterstand moest inhalen. Nu de coronacrisis toeslaat, is het nog belangrijker geworden dat de overheid blijft investeren. Dat is cruciaal voor het herstel van de bouwsector en van de economie in haar geheel. We geven een stand van zaken.

In het maartnummer van *Bouwbedrijf* onderzochten we dat de komende tien jaar voor de bouw zouden betekenen. De ernst van de coronacrisis was nog niet doorgedrongen, en er heerste een zeker optimisme. Arnaud Dessoy (studiedienst Belfius) merkte op dat er op alle bestuursniveaus een duidelijke politieke wil bestond om de overheidsinvesteringen op te krikken. Ook onze eigen studiedienst zag op dit gebied al positieve signalen aan het einde van het vorige decennium 2010-2019. Uitgedrukt als percentage van het bbp was er een licht stijgende trend.

Die was hoognodig. Cijfers van de OESO wijzen uit dat de competitiviteit van België de negatieve invloed ondervindt

van de matige kwaliteit van onze infrastructuur. Maar zelfs met de lichte stijging die in de laatste jaren van het vorige decennium zichtbaar was, doen onze overheidsinvesteringen weinig meer dan de slijtage compenseren.

Corona

En toen sloeg de coronacrisis toe. Het optimisme van eind 2019, begin 2020 kreeg een flinke knauw. Dat deed het belang van overheidsinvesteringen nog toenemen. Voor de Confederatie zullen ze de drijvende kracht zijn van het economisch herstel na de coronacrisis.

blijven investeren

De beroepsorganisatie staat niet alleen met die mening. Volgens prof. Gert Peersman van de UGent kan de regering de coronacrisis bestrijden via investeringen die de productiviteit verhogen. Eventuele begrotingstekorten die voortvloeien uit deze investeringen worden terugbetaald via productiviteitswinsten. Ook de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) verwijst in zijn relanceplan naar het belang van toekomstgerichte infrastructuurinvesteringen in een breed gamma projecten. Gecombineerd met opleidingen voor werknemers en innovatie zullen ze bijdragen aan een duurzame relance.

Het Nationaal Pact

Wat betreft de investeringen door de federale overheid staan we voor een groot probleem: toen we dit schreven was er nog altijd geen nieuwe federale regering. De investeringsplannen ontbraken dus. Wel bestaat er een soort globale leidraad voor ons land, namelijk het Nationaal Pact voor Strategische Investerings van september 2018. Dat bevat een visie op de langere termijn, en voor de Confederatie moet het doorgezet worden.

In het pact wordt € 3 à 4 miljard uitgetrokken voor het vernieuwen van de onderwijsinfrastructuur van het basis-, middelbaar en hoger onderwijs. Verder is er een enveloppe van € 17 miljard die gebruikt zal worden om overheidsgebouwen energie-efficiënter te maken.

Daarnaast trekt het pact een budget van € 22 tot 27 miljard uit voor mobiliteit en infrastructuurwerken tegen 2030. Die bedragen mogen niet verlaagd worden, zeker niet omdat ze op zich al niet volstaan om de achterstand ten opzichte van onze buurlanden in te halen.

Vlaanderen

Aan het regeerakkoord van de nieuwe Vlaamse regering is een duidelijke meerjarenplanning voor de investeringen gekoppeld. De Vlaamse Confederatie Bouw juicht zo'n meerjarenplanning toe omdat zij over de jaren heen voor de sector een duidelijk toekomstperspectief biedt. Deze meerjarenplanning voorziet voor de periode 2020-2024 in € 1,65 miljard extra investeringen met een bijzondere focus op mobiliteit en openbare werken (€ 635 miljoen extra), scholenbouw (€ 500 miljoen extra) en infrastructuur voor onderzoek en ontwikkeling (€ 195 miljoen extra).

Toen we dit schreven had de VCB enkele meer gedetailleerde cijfers ontvangen over de geplande investeringen. Daaruit blijkt dat de Vlaamse investeringen in totaal stijgen

van € 6,05 miljard in de aangepaste begroting van 2019 tot € 6,49 miljard in de oorspronkelijke begroting van 2020. De grootste investeringsposten hebben te maken met omgeving (€ 2,7 miljard), mobiliteit en openbare werken (€ 1,7 miljard), onderwijs en vorming (€ 850 miljoen), economie, wetenschap en innovatie (€ 650 miljoen) en welzijn, volksgezondheid en gezin (€ 400 miljoen). Het grote bedrag voor omgeving heeft voornamelijk te maken met de kredietverlening in het kader van sociale woningbouw.

De gemeenten krijgen tijdens de komende jaren € 4,5 miljard extra van de Vlaamse regering, maar deze kan de gemeenten er niet toe verplichten om de extra middelen te gebruiken voor investeringen. Intussen is al gebleken dat ook de 13 centrumgemeenten meer zullen investeren dan voorheen. De meerjarenplanning van de gemeenten toont aan in welke mate zij de extra middelen dan toch gaan aanwenden voor extra investeringen.

De cruciale vraag waarvan veel zal afhangen, is wat er in de komende maanden zal gebeuren. De VCB is bevreesd dat de investeringen zullen te lijden hebben onder de extra uitgaven en de lagere inkomsten door de coronacrisis.

Wallonië

2019 was een overgangsjaar tussen het infrastructuurplan 2016-2019 en het nieuwe mobiliteitsinfrastructuurplan 2020-2026, dat € 2 miljard voorziet (zie ook verderop in dit dossier). De Waalse Confederatie Bouw moedigt de overheden aan om een jaarlijkse minimumdrempel voor investeringen te bepalen, om het onderhoud van het bestaande net te waarborgen dat een aanzienlijk openbaar patrimonium vormt en dat te weinig onderhoud kreeg in de afgelopen 30 jaar. Het gaat er ook om dat de investeringscapaciteit van de gemeenten behouden blijft, terwijl de andere investeringsplannen van de Waalse regering worden voortgezet, naast het nieuwe mobiliteitsinfrastructuurplan, met name het overgangspan 2020-2024, het Ziekenhuisplan, het Zwembadplan en het Lichtplan 4.0.

Brussel

De regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest had nog geen nieuwe meerjarige investeringsplannen toen we dit schreven. In het recente verleden zijn welke enkele meerjarige investeringsprogramma's opgesteld voor de bruggen, de tunnels, de riolering en de uitbreiding van metrolijn 3. Deze zullen nog verschillende jaren lopen. Meer hierover vindt u verderop in dit dossier. ●

LYDIA PEETERS

"Nu wordt het belangrijk om de langetermijninvesteringen in de steigers te zetten"

Minister Lydia Peeters: "Vroeger had elke entiteit haar afzonderlijk investeringsprogramma. Met het geïntegreerd investeringsprogramma (GIP) worden nu alle investeringen van MOW gebundeld."

Bouwbedrijf legde Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken Lydia Peeters de vragen van de bouwsector voor. Ze nam de tijd voor een uitgebreid antwoord. Onze eerste vraag was: "Zullen we dit jaar effectief het hele investeringsbudget opgebruikt krijgen?"

L Lydia Peeters: "Ondanks de coronacrisis zitten onze aanbestedingen ongeveer op peil, en de intentie is ook om de middelen voor 2020 volledig aan te wenden. In overleg met de sector van de wegen- en waterbouw stelde ik tijdens de lockdown een memorandum op met oog op een geleidelijke heropstart van de werven. Door de coronamaatregelen was er minder verkeer, waardoor werken in veiligere omstandigheden konden worden uitgevoerd en minder verkeershinder veroorzaakten."

"We blijven de vastgelegde budgetten strikt opvolgen en als blijkt dat een bepaald project niet zou kunnen vastgelegd worden dit jaar, wordt snel geschakeld naar projecten op de reservelijsten."

"Ik ben dan ook blij dat we er, dankzij de goede samenwerking met de bouwsector, in geslaagd zijn om de voorbije maanden onze werven maximaal te laten verder werken. Op een aantal locaties zijn we er zelfs in geslaagd om werven versneld uit te voeren. We blijven de vastgelegde budgetten voor het investeringsbudget 2020 strikt opvolgen en als blijkt dat een bepaald project niet zou kunnen vastgelegd worden dit jaar, wordt snel geschakeld naar projecten op de reservelijsten. Zodoende zorgen we ervoor dat het investeringsbudget effectief wordt aangewend."

Welke zijn de gevolgen van het nieuwe geïntegreerde investeringsprogramma (GIP) voor de mogelijkheid om de continuïteit van de investeringen op peil te houden?

Lydia Peeters: "De zeven entiteiten van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) investeren jaarlijks in een groot aantal infrastructuurprojecten voor vracht- en personenverkeer, openbaar vervoer, fietsen, binnenvaart en waterbeheersing. Er wordt in 2020 maar liefst € 2,2 miljard aan investeringen voorzien over alle MOW-entiteiten heen."

"Vroeger had elke entiteit haar afzonderlijk investeringsprogramma. Met het geïntegreerd investeringsprogramma of GIP worden nu alle investeringen van MOW gebundeld. Via het GIP kan de besteding van de middelen beter opgevolgd worden. Er wordt in één oogopslag duidelijk hoeveel er per beleidsdoelstelling en per regio uitgegeven wordt, waardoor conflicterende investeringen worden uitgesloten. Ook kan een mogelijke samenwerking tussen de MOW-entiteiten sneller opgemerkt worden om zo tijds- en kostenefficiënter te werken. Verder kunnen we via het GIP trends op de korte en lange termijn beter monitoren, dit ten voordele van een sterk toekomstgericht beleid."

In verhouding tot het globale volume van de Vlaamse investeringen gaan er veel middelen naar enkele grote projecten zoals Oosterweel. Welke prioriteiten zullen er gelegd worden buiten deze grote projecten?

Lydia Peeters: "De prioritaire investeringsprojecten zijn in de eerste plaats deze uit het Vlaams Regeerakkoord, zoals de ring rond Brussel (R0) en de ring rond Antwerpen (R1) waar, gezien de congestie, de nood aan infrastructuur groot is. Voor de werken aan de R0 is in 2020 € 180 miljoen voorzien. De focus ligt op de renovatie en herinrichting, de inrichting van vervoersknooppunten, fietsinfrastructuur en de realisatie van het Brabantnet. In Antwerpen zal er in 2020 vooral geïnvesteerd worden in de voorbereidende werken op Linkeroever, het klaarmaken van de E17 en E34 en in flankerende maatregelen met het oog op de start van de hoofdwerken. Hiervoor wordt in totaal meer dan € 165 miljoen uitgetrokken."

"Daarnaast zijn er in 2020 nog andere grote investeringsprojecten. Zo is er het complex project Noord-Zuid Limburg waarvoor € 3 miljoen voorzien wordt voor de studies voor het hoofdproject en voor de quick wins. Verder wordt er € 41 miljoen geïnvesteerd in de aanleg van spitsstroken op de E314 (Aarschot-Leuven), € 38 miljoen in de herinrichting van de Ring rond Gent (R4) West en Oost en meer dan € 3 miljoen in de voorbereidende werkzaamheden in het kader van tramlijnen 4 en 7 in Gent."

"Last but not least investeren we in verkeersveiligheid als topprioriteit. Naast sensibilisering van weggebruikers en controle en handhaving, moeten we investeren in veilige infrastructuur. Ik trek € 124 miljoen uit voor diverse grote, structurele werken en voor kleine ingrepen en quick wins. Specifiek zal er meer dan € 30 miljoen geïnvesteerd worden in het verkeersveilig maken van een twintigtal kruispunten op de lijst van gevaarlijke punten."

Welke middelen kunnen er vrijgemaakt worden voor achterstallig onderhoud en voor groenaanplantingen?

Lydia Peeters: "Er wordt dit jaar € 186 miljoen voorzien voor het structureel onderhoud van de wegen. Daarnaast investeren we € 90 miljoen in de renovatie en herstelling van een tiental prioritaire kunstwerken. In 2020 zal er ook verder geïnvesteerd worden in maatregelen op vlak van klimaat en leefmilieu, onder meer ledverlichting, functionele beplantingen en geluidsschermen, boomcontrole en projecten in het kader van het Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnijpering. Ook vanuit het Sigma-plan worden maatregelen in de marge van klimaatbescherming getroffen. Tot slot zijn er investeringen in het kader van de Energie-Efficiëntie Richtlijn en het Klimaatplan."

>>>

LYDIA PEETERS

»» **Welk aandeel van het globale budget zullen de investeringen in fietspaden uiteindelijk uitmaken? En hoe worden deze investeringen afgestemd op die van de gemeenten?**

Lydia Peeters: "In 2019 werd er € 145 miljoen geïnvesteerd in fietsinfrastructuur en dat trekken we op tot € 180 miljoen in 2020. Daarbovenop maakt de Vlaamse Regering in het kader van het corona-relancebeleid eenmalig een extra bedrag van € 75 miljoen vrij voor bijkomende fietsinvesteringen, wat ook zal resulteren in bijkomende investeringen in veilige en kwaliteitsvolle fietsinfrastructuur."

Bent u voorstander van een langetermijninvesteringsnorm?

Lydia Peeters: "Van bij de start van de coronacrisis heb ik het belang van investeringen steeds onderstreept. Daarom heb ik ook het memorandum over de geleidelijke opstart van de werven opgesteld. Deze heropstart zorgde voor een broodnodige maatschappelijke en economische ondersteuning. Infrastructuurwerken zijn traditioneel een belangrijke motor van de economie. Nu wordt het belangrijk om de langetermijninvesteringen in de steigers te zetten met behulp van het Vlaamse Relanceplan."

"Op een investeringsnorm wil ik mij niet vastpinnen maar ik engageer mij wel om veel investeringen mogelijk te maken, zowel op de korte als de lange termijn. De expertrapporten van de twee relancecomités geven duidelijk aan dat slimme investeringen de basis van de relance zijn. Dit vormt dan ook het uitgangspunt van het Vlaams Relancebeleid. (Structurele) langetermijninvesteringen in infrastructuur zullen voor de broodnodige zuurstof zorgen voor de sector van de wegen- en waterbouw."

Denkt u aan de invoering van een algemene kilometerheffing? Als die er zou komen, wat zal dan gebeuren met deze inkomsten? Zullen die terug naar infrastructuur gaan?

Lydia Peeters: "Vandaag een kilometerheffing voor alle weggebruikers invoeren, is niet aan de orde. Deze Vlaamse Regering zal geen kilometerheffing voor personenwagens invoeren. Ik zal het regeerakkoord respecteren, ook op dat vlak. Er dreigt immers een hoog risico dat men vervoersarmoede gaat creëren, voornamelijk bij mensen uit de buitengebieden omdat er daar geen waardige alternatieven voor de auto zijn. Daar moeten we eerst voor zorgen."

"Er werd recent een opdracht voor structureel onderhoud gesloten waarbij 45 % van de punten werd toegekend via een duurzaamheidsscore."

"Wat ik dus wel zal doen, is investeren in die alternatieve vervoersmodi. We willen ten volle inzetten op de modal shift en een nieuwe mobiliteit. We moeten mensen uit de auto halen, niet door ze te belasten maar door ze te stimuleren via aantrekkelijke alternatieven, zoals een sterk openbaar en collectief vervoer, veilige en comfortabele fietsvoorzieningen, deelmobiliteit, herkenbare vervoersknooppunten en een efficiënt waterwegennet."

De bouwsector vraagt al lang om niet alle werken alleen op basis van de laagste prijs te gunnen. Er lopen proefprojecten die andere criteria dan de prijs hanteren. Bent u van plan om voor bepaalde soort werken een dergelijke aanpak te veralgemenen?

Lydia Peeters: "Er zijn proefprojecten lopende voor de introductie van een systeem van gescheiden beoordeling van enerzijds de technische score (inzake kwaliteit) en anderzijds de financiële score (inzake prijs), het zogenaamde twee-enveloppen-systeem. Verder wordt er binnen de administratie werk gemaakt van hulpinstrumenten om het beoordelen van en gunnen op basis van kwaliteit te vergemakkelijken. Zo is een document in voorbereiding waarbij de aanbestedende diensten richtlijnen worden aangereikt bij het uitwerken van de gunnings- en beoordelingsmethodiek van de ontvangen offertes. Zo kunnen we in de toekomst meer en meer niet alleen de prijs maar ook de kwaliteit en andere criteria laten meespelen."

"We evolueren bovendien verder naar duurzame overheidsopdrachten. Naast de prijs en kwaliteit van de offertes willen we in de toekomst ook het aspect duurzaamheid integreren. We nemen de nodige stappen, onder meer via enkele testprojecten, om te kijken hoe we dit kunnen integreren voor toekomstige opdrachten die in de markt worden gezet."

"Momenteel zijn er proefprojecten lopende waar opdrachten niet meer louter op basis van de laagste prijs worden gegund. Zo werd recent een opdracht voor structureel onderhoud gesloten waarbij 45 % van de punten werd toegekend via een duurzaamheidsscore. Afhankelijk van de uitkomst van de proefprojecten, zal worden geëvalueerd of bepaalde nieuwe gunningsmethodieken op grotere schaal kunnen worden toegepast."

"Tot slot is ook bekeken welke mogelijkheden er zijn om een *as-a-service* benadering toe te passen bij aanbestedingen. Het gaat er dan vooral om dat opdrachten die traditioneel werden gezien als louter opdrachten tot het uitvoeren van werken nu in de markt worden geplaatst als opdrachten voor diensten waarbij bepaalde eisen continu vervuld moeten zijn, bijvoorbeeld *light-as-a-service* langs autosnelwegen. Innovatie vormt voor mij een speerpunt, waarbij ook innovatie op contractniveau van aanbestedingen een optie dient te zijn."

In de drie gewesten worden op dit ogenblik aanbestedingen gelanceerd waarbij bedrijven een voordeel krijgen wanneer ze gecertificeerd zijn volgens het Nederlandse systeem van de CO₂-prestatieladder. Gaat u dat systeem uitbreiden en aanmoedigen voor onderaannemers en leveranciers?

Lydia Peeters: "De CO₂-prestatieladder is inderdaad één van de opties die worden onderzocht in functie van een meer innovatieve en duurzame manier van aanbesteden. Niettemin pleit ik ook hier voor de nodige voorzichtigheid. In eerste instantie moet de evaluatie van het proefproject worden afgewacht vooraleer deze methodiek op grotere schaal kan worden uitgerold."

"Ik geef ook mee dat er ook nog andere ideeën, die in Nederland al zijn geïntroduceerd, worden bestudeerd. Zo wordt gedacht aan de DuBoCalc, de Duurzaam Bouwen Calculator. Deze softwaretool laat toe de externe milieukosten van de gebruikte bouwstoffen en het energiegebruik voor een bepaalde infrastructuuropdracht over de volledige levens-

cyclus – vanaf de winning tot de sloop – in beschouwing te nemen. Duurzaamheid wordt immers alsmaar belangrijker om mee te nemen. We bekijken hoe we hiermee om kunnen gaan en staan zeker open voor ideeën en good practices vanwege de sectorfederaties."

Wordt er nog gedacht aan formules als PPS, DB of DBM?

Lydia Peeters: "We gaan na of een aantal grote projecten door middel van publiek-private samenwerking (PPS) kunnen georganiseerd worden. We bekijken enerzijds op niveau van individuele projecten of ze geschikt en rijp zijn om een PPS op te starten, een kosten-batenanalyse. Anderzijds gaan we na hoe we ons best kunnen organiseren om tot succesvolle PPS vormen te komen. Het werken via concessies kan in dat kader ook een win-win creëren voor zowel de overheid, de private markt als de maatschappij."

Welke rol zullen slimme technieken in de toekomst spelen bij het sturen van de verkeersstromen en het vermijden van files?

Lydia Peeters: "Investerings in slimme infrastructuur bereiden ons voor op de mobiliteit van de toekomst. Door in te zetten op een slim, duurzaam en innovatief wegennetwerk maken we het verkeer veiliger, zorgen we voor een beter doorstroming en kunnen we de uitstoot verlagen. Door gebruik te maken van realtime verkeersdata wordt informatie over onder meer incidenten of filekopstaartvorming tijdig doorgegeven aan de weggebruiker. We zetten in op slimme verkeerslichten, actieve detectiesystemen voor fietsers, de uitrol van C-ITS-diensten, waarbij C-ITS staat voor Coöperatieve Intelligente Transportsystemen. Deze waarschuwen weggebruikers waarschuwen voor wegenwerken, objecten op de weg enzovoort."

"In het ideale geval weet een weggebruiker vóór zijn vertrek wat de meest efficiënte manier van verplaatsen is. Kernwoord hierbij is *Mobility as a Service*. MaaS is het aanbod van diverse publieke en private mobiliteitsdiensten, waarbij geïntegreerde vervoersopties met realtime multimodale informatie, inclusief boeking en betaling, via één digitaal platform worden aangeboden. Met MaaS evolueren we naast het bezit van een wagen naar het gebruik van mobiliteitsdiensten wanneer je ze nodig hebt. Hierdoor wordt multimodaal reizen aantrekkelijker, wat de realisatie van de modal shift ten goede komt." ●

Mobiliteit en infrastructuur krijgen € 2 miljard

Begin juli trok de Waalse regering € 2 miljard uit voor een investeringsplan genaamd *Mobiliteit en infrastructuur voor iedereen*. Het loopt van 2020 tot 2026. Goed nieuws voor de bouwsector, maar deze vraagt zich wel af naar welke projecten het geld zal gaan.

Het gaat in feite om een aanpassing van een mobiliteits- en infrastructuurplan 2019-2024 van de vorige regering, die daar toen € 1,52 miljard voor reserveerde. Het plan draait deels op geld van Sofico, de gewestelijke maatschappij die een deel van de Waalse infrastructuur bouwt en beheert.

De middelen in het plan zijn niet alleen bedoeld voor het lokale en bovenlokale wegennet maar ook voor waterwegen, openbare-vervoersinfrastructuur en de langeafstandsfietspaden van het Waalse Ravel-netwerk. Opvallend in de regeringsbeslissing van juli is dat een bijkomende € 400 miljoen zal gaan naar zachte mobiliteit in het algemeen.

Modale shift

Philippe Henry is minister van Mobiliteit in de Waalse regering. Hij gaf uitleg bij de toewijzing van het geld, te beginnen met de extra € 400 miljoen.

Philippe Henry: "Met de toewijzing van die middelen engageert Wallonië zich voor een tastbare modale shift en groter respect voor alle weggebruikers. € 250 miljoen is bestemd voor voetgangers- en fietsinfrastructuur en € 150 miljoen voor openbaar vervoer."

Het Rekenhof klaagt al twintig jaar aan dat er te weinig geld is voor het onderhoud van het vervoersnetwerk terwijl dat steeds uitgebreider wordt. De Waalse regering wil deze vicieuze cirkel doorbreken.

Philippe Henry: "Dit is het eerste infrastructuurplan dat dit doet. Een aanzienlijk deel van de middelen is bestemd voor onderhoud en renovatie. € 103,4 miljoen gaat naar tunnels – die een eigen plan hebben – en € 358 miljoen naar dringende, objectief vastgestelde noden."

Verdeling

Het plan voorziet € 386 miljoen voor investeringen waarvan de plaats nog niet vaststaat, onder meer € 106 miljoen voor bruggen en de net vernoemde € 103,4 miljoen voor tunnels. Daarnaast is er € 792,4 miljoen voor wegenwerken waarvan de locatie wel al vaststaat en

€ 87,3 miljoen voor dossiers die al gegund zijn door de Waalse overheidsdienst Mobiliteit. In dit laatste bedrag zitten bouwplaatsen van Sofico ter waarde van € 45 miljoen. Daarnaast is € 100 miljoen bestemd voor de vernieuwing van wegdek en € 229,2 miljoen voor de waterwegen. Bovenop de € 150 miljoen voor openbaar vervoer die net vermeld is, komt nog eens € 47,4 miljoen voor een groot openbare-vervoersproject in Charleroi. En ten slotte is er dus de € 150 miljoen voor voetgangers en fietsers.

Reactie van de sector

Het zijn forse bedragen maar toch heeft Didier Block, secretaris-generaal van de Waalse wegenwerkers in de Confederatie, vragen bij dit plan.

Didier Block: "Oorspronkelijk waren de middelen gespreid over een periode van 2019 tot 2024. Dat is

veranderd in 2020 tot 2026, met bijkomend € 400 miljoen. De nieuwe opdrachten voor onze wegenwerkers zijn opgedroogd sinds januari 2019 en dit plan is dus onmisbaar voor ons. Veel opdrachten gelanceerd in 2018 hebben om allerlei redenen vertraging opgelopen in 2019. Vervolgens sloeg de coronacrisis toe en sommige bouwplaatsen wachten nu al maanden en soms jaren op de handtekening om van start te kunnen gaan. Dat is onder meer het geval voor dertig dringende projecten van Sofico. En wat met de nieuwe aanbestedingen? We weten nauwelijks iets over de investeringen waarvoor nog geen plaats is aangeduid, en er is nog geen officiële lijst bekend van de projecten waarvan de plaats wel al bepaald is. En nog een vraag: hoe worden de middelen verdeeld over de verschillende jaren tot 2026?"

Ondanks deze pertinente opmerkingen is de Waalse Confederatie Bouw (CCW) verheugd met dit plan, aldus directeur-generaal Francis Carnoy. Samen met de programma's voor het energiezuinig maken van gebouwen zal het in de komende jaren een grote bijdrage leveren aan de activiteit in de bouwsector.

Francis Carnoy: "En de CCW zal alles in het werk stellen om te garanderen dat de nodig mankracht hiervoor beschikbaar is."

Sofico

Bij de middelen voor het plan zit ook € 45 miljoen van Sofico. Volgens Jacques Dehalu, directeur-generaal van Sofico, is het nodig dat deze projecten snel van start gaan, niet alleen voor de relance van de sector maar ook voor het in stand houden van een wegennet dat veilig, comfortabel en filevrij is. Hij vertelde ons dat Sofico zijn kalmte bewaart in deze crisis.

Jacques Dehalu: "In vergelijking met vorig jaar verwachten we dat de kilometerheffing op zware vrachtwagens € 11,5 miljoen minder zal opleveren. Om een idee te geven van wat dit betekent: de gemiddelde maandelijkse

opbrengst is ongeveer € 20 miljoen. Sinds juni levert de heffing weer ongeveer evenveel op als vorig jaar. De zwakste maand was april 2020, met een verlies van 30 %. Maar onze inkomsten zijn niet uitsluitend gelinkt aan de verkeersdichtheid. Ze komen ook uit onze concessies voor rustplaatsen langs autosnelwegen, telecommunicatie, windturbines, waterkrachtcentrales enzovoort."

Hij bevestigt overigens dat Sofico blijft doorwerken aan de opwaardering van het wegennet.

Jacques Dehalu: "We hebben daaraan meer dan € 117 miljoen besteed in 2016, en in 2019 is dat gestegen tot bijna € 223 miljoen. We doen dus aanzienlijke inspanningen. Het is de bedoeling dat we binnen het mobiliteits- en infrastructuurplan op dit elan doorgaan."

Overheidsdienst Mobiliteit-Infrastructuur

Etienne Williame (directeur-generaal van de Waalse overheidsdienst Mobiliteit en Infrastructuur) reageert positief op het nieuwe Waalse investeringsplan. Het zijn moeilijke tijden en de looptijd van het plan is verlengd. Het is dus goed dat de minister de middelen bevestigt of opgetrokken heeft.

Etienne Williame: "We hebben nu een *roadmap*, een meerjarige visie en dus een beter beeld van de budgetten en de projecten die per thema gefinancierd zullen worden. Nu moet het plan nog van start gaan. We zullen de dossiers goed moeten voorbereiden, en daarbij rekening houden met de technische kwaliteit maar ook het milieu en de dynamiek in de samenleving. Om een voorbeeld te geven: in deze coronacrisis hebben sommige steden tijdelijke pogingen ondernomen om de openbare ruimte beter te af te stemmen op actieve en collectieve mobiliteit. De situatie moet stad per stad onderzocht worden, en als deze pogingen overtuigend zijn, moeten ze definitief gemaakt worden." ●

Bruggen, tunnels, metro en riolering

De grote infrastructuurwerken in het Brussels gewest hebben te maken met de bruggen en viaducten, de tunnels, de riolering en de uitbreiding van de metro. Enkele jaren geleden werden hiervoor meerjarige investeringsplannen opgesteld. Maar wat mag Brussel in de toekomst verwachten?

Het juiste antwoord op die laatste vraag moeten we u helaas schuldig blijven. Toen we dit schreven, waren de nieuwe meerjarige investeringsplannen er nog niet. Er werd nog over onderhandeld. Dat vernamen we op het kabinet van Elke Van den Brandt, Brussels minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Vekeersveiligheid.

Maar Hugues Kempeneers (manager Confederatie Bouw Brussel-Hoofdstad) kon voor ons wel een bilan opmaken van de huidige toestand, met het oog op de toekomst. Het startpunt zijn de vier belangrijkste types infrastructuurwerken in het gewest.

Bruggen

Het hoofdstedelijk gewest telt 92 bruggen en viaducten, voetgangers- en fietsersbruggen meegeteld. Hiervoor werd in 2017 op vraag van toenmalige minister van Openbare Werken Pascal Smet een meerjarig investeringsprogramma opgesteld. Het loopt van 2018 tot 2021 en er werd € 24 miljoen voor vrijgemaakt.

Hugues Kempeneers: "Dit plan gaat zijn gang. Op verschillende plaatsen zijn reparaties en analyses bezig."

Een voorbeeld is het Hermann-Debroux-viaduct. Het wordt in de komende jaren afgebroken en vervangen door een stadsboulevard.

Tunnels

Tweede pijler van de Brusselse infrastructuurwerken: de tunnels. U herinnert zich ongetwijfeld nog de brokstukken die naar beneden kwamen in 2015 en 2016. Om verder onheil

te voorkomen heeft de Brusselse regering in 2016 een meerjarig programma goedgekeurd voor de renovatie van alle tunnels in het gewest. Het werd begroot op € 700 miljoen, maar dit programma loopt dan ook van 2016 tot 2030.

Er liggen 26 tunnels met een gezamenlijke lengte van 11 kilometer in het gewest. Veertien tunnels zijn korter dan 300 meter, de andere langer. Met uitzondering van de Belliard-tunnel zijn ze aangelegd tussen het einde van de jaren 1950 en het begin van de jaren 1990. De werken worden zoveel mogelijk uitgevoerd in de zomer; de volgorde hangt af van de urgentie van de situatie. Deze zomer ging het bijvoorbeeld om de Rogier-, Botanique-, Leopold II-, Georges Henri- et Delta-tunnels.

Hugues Kempeneers: "Ook deze werken zijn aan de gang. De regering zal hierin blijven investeren in de komende jaren."

Metro

Een zeer groot project is de uitbreiding van metrolijn 3 onder leiding van de MIVB en Beliris. Het is een partnership tussen de federale en de gewestelijke overheid. De vernieuwde lijn 3 zal meer dan 10 kilometer lang zijn en de reistijd tussen de stations Bordet in Evere en Albert in Vorst tot twintig minuten terugbrengen. Het project wil de mobiliteit verbeteren en het openbaar vervoer aantrekkelijker maken.

In de eerste fase wordt de premetro tussen Albert en het Noordstation opgewaardeerd tot een metro. Er wordt ook een nieuw station aangelegd dat Toots Thielemans zal heten. In de tweede fase wordt de lijn in het noorden

verlengd tot Bordet. Dat gaat gepaard met de aanleg van zeven nieuwe stations, een tunnel van 4,5 kilometer en een nieuwe stelplaats.

De werken zijn intussen begonnen, met veel aandacht voor de beperking van de hinder voor de handelaars. Het Gewest heeft in dit verband onlangs *Stalingrad Village* geopend, een tijdelijk winkelcentrum voor zeven handelaars die een zaak hebben in het Zuidpaleis maar die vanwege de werken moesten verhuizen.

Riolering

En dan zijn er ten slotte de rioleringen. De Brusselse watermaatschappij Vivaqua verklaarde in februari 2018 in Bouwbedrijf dat er € 60 tot 65 miljoen per jaar geïnvesteerd zou worden voor renovaties, herstellingen en urgente ingrepen in het netwerk. In de komende jaren zullen de inspanningen nog opgedreven worden, om in 2024 te arriveren bij ongeveer € 70 miljoen. Het gaat dus om een totale investering van meer dan € 300 miljoen gespreid over vijf jaar.

Reactie van de Confederatie

Hugues Kempeneers: "We volgen de evolutie van de investeringen en de werken nauwgezet op. Wat onze aannemers nu nodig hebben is voorspelbaarheid, om in te kunnen spelen op de vraag. En wat we vooral niet mogen doen in Brussel is de fouten van het verleden herhalen en het onderhoud verwaarlozen. Men mag niet vergeten ook daarvoor geld uit te trekken." ●

-10%* OP UW VERZEKERINGSPAKKET

VOOR EEN BESCHERMING OP MAAT

Nu exclusief CADEAU voor u, als lid van de Confederatie Bouw: een werfradio!**

Met **Build-Safe** geniet u van een **flexibel** verzekeringspakket op maat! En **-10%** op uw polissen! En als lid van de Confederatie Bouw krijgt u daar nu een **exclusief cadeau** bovenop: een **stevege werfradio!****

Ontdek Build-Safe en uw voordeel op go.federale.be/build-safe-confed

* Actievoorwaarden op go.federale.be/build-safe-confed. ** Aanbod geldig t.e.m. 31/12/2020 of zolang de voorraad strekt. Federale Verzekering - Stoofstraat 12 - 1000 Brussel. www.federale.be. Coöperatieve Vennootschap voor Verzekering tegen Ongevallen, Brand, Burgerlijke Aansprakelijkheid en Diverse Risico's CV. Financieel rekeningnummer: BIC: BBRUBEBB IBAN: BE31 3100 0723 3155 - RPR Brussel. BTW BE 0403.257.506 - Gemeenschappelijke Kas voor Verzekering tegen Arbeidsongevallen. Financieel rekeningnummer: BIC: BBRUBEBB IBAN: BE19 3100 7685 5412 - RPR Brussel. BTW BE 0407.963.786

Alles over bouwen en verbouwen

www.buildyourhome.be

Wilt u deel uitmaken van de 16.000 betrouwbare aannemers
op dit ultieme platform voor bouwers en verbouwers?

Surf snel naar www.confederatiebouw.be en word lid!

Powered by

Wim Nelis: "Ik heb ideeën en een visie die ik wil realiseren"

Er waait een frisse wind door de federatie van de natuursteenbewerkeren in de Confederatie. Wim Nelis, de nieuwe voorzitter, zegt welke richting het zal uitgaan in de komende jaren.

Wim Nelis: "Ik ben geen voorzitter geworden uit persoonlijke ambitie. Maar ik had en heb wel ideeën en een visie die ik zou willen realiseren. Toen ik zag dat onze beroepsfederatie een nieuwe voorzitter nodig had en dat er weinig kandidaten waren, ben ik ingegaan op de vraag van Patrick Noé en heb ik het mandaat aanvaard."

Onbekend is onbemind

Wim Nelis: "Ik ben nog maar enkele jaren lid van de Confederatie en ik moet toegeven dat ik mijn twijfels had bij het nut van dat lidmaatschap. Uiteindelijk is dat helemaal omgeslagen tijdens deze coronacrisis. De informatie die we kregen, het lobbywerk, het advies, de belangenverdediging ... Ik werd me bewust van het nut en het potentieel van een sterke beroepsorganisatie."

"Het probleem is dat veel leden de Confederatie eigenlijk niet goed kennen. We zouden een beter verhaal moeten brengen, veel beter duidelijk maken wat onze meerwaarde is. Maar daarvoor is het nodig dat we ons eerst herbronnen, nagaan wat we de leden kunnen bieden, hoe we beter kunnen inspelen op hun behoeften."

De noden

Wim Nelis: "Wat zijn die behoeften van de natuursteen-aannemers? Dezelfde als die van de bouw in het algemeen. Het gebrek aan goede medewerkers, al moeten we op dat punt ook in eigen boezem durven kijken. De

bouw moet van dat negatieve imago af, van het idee dat onze werken nooit op tijd klaar zijn, dat onze offertes niet kloppen en dat we geen service aan de klanten geven. Als ons imago beter zou zijn, zouden we gemakkelijker goede mensen kunnen aantrekken."

"Net als voor andere aannemers zijn ook veiligheid en milieu een uitdaging voor ons. Wat betreft veiligheid is er voor ons beroep het probleem van het gevaarlijke kwartsstof dat vrijkomt bij het zagen, slijpen en boren. Wat betreft milieu is er onder meer het grote waterverbruik van natuursteenbewerkeren. De regelgeving eist dat dat water gezuiverd wordt, maar ik ben er niet van overtuigd dat iedereen dat even zorgvuldig doet. We moeten duurzamer zijn voor onze planeet, op de lange termijn denken."

Ondersteuning

Wim Nelis: "Het zijn allemaal punten waarop onze aannemers ondersteuning nodig hebben. Maar er is in onze beroepsfederatie op dat gebied een nieuwe dynamiek ontstaan. Daarvoor wil ik hier ook onze nieuwe aannemersbestuursleden bedanken, die dit mee in gang gezet hebben."

"Een voorbeeld is het charter dat we aan opstellen zijn voor de keukenbedrijven. Het gaat over de productie van werkbladen voor keukens. Een van de problematieken op dat punt is weer de bescherming van de werknemers tegen het stof dat daarmee gepaard gaat."

"Ik bedank onze nieuwe bestuursleden die de nieuwe dynamiek mee in gang gezet hebben."

Leden meetrekken

Wim Nelis: "Maar ik ben van mening dat het van de aannemers zélf moet komen. Ik zie het als mijn taak onze leden mee te trekken. We zijn dus al bedrijven in onze sector aan het bezoeken om vragen los te maken, en volgend jaar gaan we roadshows organiseren. We gaan meer naar bedrijven toestappen, meer uitleggen wat we hen bieden op het vlak van advies, opleidingen enzovoort. We gaan proberen om de Confederatie en onze beroepsfederatie op de kaart te zetten, en samen met de leden te werken aan zaken als veiligheid, milieu, duurzaamheid en imago. Ik ben er immers van overtuigd dat ondernemingen die in de toekomst niet mee zullen zijn op deze punten, op de langere termijn bij de verliezers zullen horen." ●

INFO: De natuursteenbewerkeren zijn een onderdeel van de Cluster Complementaire Bedrijven in de Confederatie. Zie ook www.confederatiebouw.be.

Premie voor fotovoltaïsche zonnepanelen vanaf 2021

In de periode 2021-2024 kan een particulier een premie krijgen voor de installatie van zonnepanelen. Dat is de opvallendste beslissing van de Vlaamse regering over de energiepremies.

Zoals bekend geldt vanaf 1 januari 2021 het principe van de terugdraaiende teller niet meer voor nieuwe fotovoltaïsche zonnepanelen. Daartegenover staat dat voor die installaties het prosumentarief niet meer betaald zal moeten worden.

De Vlaamse regering begeleidt deze maatregelen met een premie voor nieuwe installaties die geplaatst worden in de periode 2021 - 2024.

De afschaffing van de terugdraaiende meter zal de consument aanzetten zijn zonne-energie te gebruiken op het moment dat ze opgewekt wordt. Bovendien heeft de VREG voorgesteld dat vanaf 2022 de afname van elektriciteit van het net duurder wordt op piekmomenten. Het wordt voor een consument dan voordeliger op zijn verbruik te spreiden en eventueel te verplaatsen naar de momenten dat zijn zonnepanelen veel elektriciteit produceren.

Het is op dit ogenblik onduidelijk hoe de consument zal reageren op de afschaffing van de terugdraaiende meter. Ook onduidelijk is welk effect de maatregel zal hebben op de installatie van fotovoltaïsche zonnepanelen. Het is mogelijk dat er een groeiende vraag zal ontstaan naar digitale, eenvoudige en automatische tools waarmee consumenten hun verbruik kunnen spreiden.

Voorwaarden

De premie wordt per woning of woningeenheid toegekend en komt met een aantal voorwaarden:

- het AC-vermogen van de omvormer is niet hoger dan 10 kVA;
- de premie kan niet meer bedragen dan 40 % van factuur;
- hij is er alleen voor gebouwen die aangesloten zijn op het elektriciteitsdistributienet vóór 1 januari 2014, of waarvoor de bouw aanvraag is ingediend vóór 1 januari 2014.

Bij nieuwbouw van woongebouwen moet sinds 2014 een minimumaandeel hernieuwbare energie geïnstalleerd worden. De premie mag niet gebruikt worden voor fotovoltaïsche zonnepanelen die geplaatst worden om aan die verplichting te

voldoen. Het kan voorkomen dat het vereiste minimumaandeel volledig geleverd wordt door andere technieken, bijvoorbeeld een warmtepomp. Maar ook in dat geval wordt de premie niet toegekend wanneer men daarbovenop fotovoltaïsche zonnepanelen plaatst.

Tot 4 kilowattpiek bedraagt de premie € 300 per kilowattpiek. Van 4 tot 6 kilowattpiek komt daar € 150 per kilowattpiek bij. Voor alles boven de 6 kilowattpiek is er geen premie. Het maximum bedraagt dus € 1500. Dit zijn de bedragen voor 2021. Vanaf 2022 dalen ze stelselmatig. In de tabel staat een overzicht.

De premie voor het plaatsen van fotovoltaïsche zonnepanelen is nog niet definitief goedgekeurd wanneer we dit schrijven. De Vlaamse Confederatie Bouw verwacht geen belangrijke wijzigingen maar we houden u op de hoogte.

Isolatie

Twee regeringsbeslissingen op dit punt:

- Doe-het-zelvers krijgen vanaf volgend jaar geen premie meer voor dak- of zoldervloerisolatie. Isolatie geplaatst door een aannemer krijgt nog altijd € 4 per vierkante meter. De warmteweerstand R_d moet minstens $4,5 \text{ m}^2\text{K}/\text{W}$ zijn.
- In tegenstelling tot eerdere plannen komt er in 2021 nog geen kwaliteitseis voor binnen- of buitenmuurisolatie, zoals die wel al bestaat voor spouwmuurisolatie.

Wat betreft isolatie zijn er de technische voorlichtingsnota's van het WTCB. Een belangrijke is de TV 257 die uitlegt hoe je correct bepleistering aanbrengt op buitengevelisolatie. Binnenkort wordt bovendien een nieuwe TV gepubliceerd voor de plaatsing van harde bekleding op buitengevelisolatie.

Warmtepompboiler

De premie voor een warmtepompboiler blijft € 300 per woning of woon-eenheid. Eerder was voorgesteld om hem in 2021 te verlagen tot € 200, maar dat gaat dus niet door.

Er is wel een eis bijgekomen. Tot nu toe mocht de boiler alleen gebruikt worden voor sanitair warm water. Vanaf 2021 moet hij bovendien uitgerust zijn met een regeling om de warmwatertemperatuur te verhogen, om zo aan thermische opslag te kunnen doen

Ook in dit geval bedraagt de premie nooit meer dan 40 % van de factuur. Hij kan niet gecumuleerd worden de premie voor een zonneboiler. Met de premie voor een warmtepomp kan hij enkel gecumuleerd worden als de warmtepompboiler eerst geplaatst wordt, met uitzondering van de combinatie lucht-lucht warmtepomp en warmtepompboiler.

Deze premie is er alleen voor woningen die vóór 1 januari 2014 aangesloten werden op het distributienet en voor woningen met een bouwvergunning die meer dan vijf jaar geleden werd verleend. Bovendien moet de woning voldoen aan de EPB-eisen die op haar van toepassing waren.

Labelpremie

De Vlaamse Confederatie Bouw hamert er al jaren op: onze bestaande

	0 – 4 kilowattpiek	4 – 6 kilowattpiek	Maximale premie
2021	300	150	1500
2022	225	112,50	1125
2023	150	75	750
2024	75	37,50	375

De subsidies voor het plaatsen van zonnepanelen in de periode 2021-2024.
Alle bedragen zijn in euro.

woningen moeten dringend energiezuiniger worden. Dat vereist een versneld renovatieritme. De Vlaamse regering is zich daarvan bewust. Ze wil vanaf 2021 een *labelpremie* invoeren, een premie voor mensen die vanaf 1 januari 2021 een woning verwerven en de energieprestaties binnen de vijf jaar aanzienlijk verbeteren.

De labelpremie zal alleen beschikbaar zijn na een eigendomsoverdracht, dus een aankoop, een erfenis of een schenking. Wat bedoeld wordt met die aanzienlijk betere energieprestaties verschilt voor huizen en appartementen.

- Huizen: de woning heeft een EPC-label E of F en haalt na de renovatie een label C of beter. Het maximale premiebedrag is € 5000.
- Appartementen: het appartement heeft een label D, E of F en haalt na de renovatie een label B of beter. Het maximale premiebedrag is € 3750.

In beide gevallen moet de nieuwe eigenaar het behaalde EPC-label binnen de vijf jaar kunnen bewijzen. De concrete grootte van de premie zal afhangen van het behaalde EPC-label. Maar de nieuwe eigenaar kan de premie ook in stappen verkrijgen. Een nieuwe eigenaar die een huis renoveert tot EPC-label C krijgt dus een bepaald bedrag. Wanneer hij vervolgens renoveert tot B krijgt hij een bijkomend bedrag, en idem wanneer hij na een derde renovatie A haalt.

Al deze bedragen samen kunnen nooit boven het premiemaximum eindigen. Bovendien tellen alleen de renovaties die binnen de vijf jaar na het verwerven van de woning afgerond zijn, met bewezen EPC-label.

Renteloos lenen

Wie vanaf 2021 een woning met slechte energieprestaties verwerft en deze wil renoveren, kan hiervoor

bovendien een renteloos krediet krijgen. In het geval van een nieuwverworven huis moet het EPC-label E of F hebben, bij een appartement moet dat D, E of F zijn.

Wie een woning met dergelijke energieprestaties aankoopt en daarvoor een hypothecair krediet aangaat, zal bij de kredietinstelling naast dit woonkrediet ook een renovatiekrediet kunnen afsluiten. De overheid geeft voor dit renovatiekrediet een rentesubsidie van 100 %.

De maximale looptijd van het renovatiekrediet is 20 jaar. Het maximumbedrag is € 60 000 voor een huis en € 45 000 voor een appartement. Wat de nieuwe eigenaar concreet zal kunnen lenen, zal afhangen van het EPC-label dat hij wil bereiken.

Wie een woning door een erfenis of een schenking krijgt en geen woonkrediet bij de bank afsluit, kan vanaf 2021 terecht bij het lokale Energiehuis voor een renteloze Energielening+. Het maximumbedrag is opnieuw € 60 000 voor een huis en € 45 000 voor een appartement. In dit geval hangt het concrete bedrag volgens de website van de Vlaamse overheid af van het "te behalen EPC-Label".

De EPC-labels moeten binnen de vijf jaar na het verwerven van de woning behaald worden.

Niet definitief

De labelpremie en deze renteloze leningen zijn nog niet definitief goedgekeurd wanneer we dit schrijven. Er is ook nog onduidelijkheid, onder meer als een nieuwe eigenaar een renteloze lening krijgt maar het beoogde EPC-label niet of niet op tijd haalt. ●

INFO: U kunt met uw vragen terecht bij tim.vanhelden@vcb.be.

Voor bijna elke gemeente is er een Energiehuis. Zie www.mijnenergiehuis.be. Meer informatie staat ook op www.energiesparen.be.

FCRBE

Het team van FCRBE begeleidt de inventarisatie van de materialen in deze sociale woningen in Lint. Binnenkort worden ze gesloopt.

Hergebruik van materialen in de praktijk brengen

In dit laatste deel van het tweeluik over het Interreg FCRBE-project, gaan we dieper in op de andere activiteiten die het internationale team ontwikkelt om de bouwsector mee te krijgen in meer hergebruik van bouwmaterialen

In de zomereditie van Bouwbedrijf zoomden we in op de praktische gidsen die binnen dit project opgesteld zijn. De eerste legt op een systematische manier uit hoe een inventarisatie van potentieel herbruikbare materialen geïntegreerd kan worden binnen het ontwerp en de sloopactiviteiten bij renovatie of afbraak. Op die manier kan men waardevolle bouwmaterialen sparen en na de selectieve verwijdering hergebruiken in nieuwe bouwprojecten.

Een tweede gids ondersteunt het eigenlijke hergebruik van deze materia-

len, van de aanbesteding tot de selectie van mogelijke gerecupereerde materialen. Hij gaat ook dieper in op de garantie- en kwaliteitsvragen die aannemers en architecten hierbij hebben.

Proefprojecten

Deze handleidingen en ondersteunende tools worden in de praktijk getest. Het team van FCRBE volgt daarvoor 36 bouwprojecten op en begeleidt ze. Tot de zomer van 2021 zullen samen met de eigenaren, architecten en aannemers materialen geïnventariseerd en geoogst worden. Het

team ondersteunt daarnaast ook de mogelijkheden voor herbestemming in projecten die de ambitie hebben materialen te hergebruiken.

Project de Ideale Woning

Eén van de proefprojecten is de sloop van 28 woningen van De Ideale Woning in Lint. Het FCRBE-team volgt de inventarisatie op om een goed beeld te krijgen van de mogelijkheden van de gerecupereerde bakstenen, omdat de opdrachtgever en de architect deze opnieuw willen gebruiken in de nieuwe woningen die gebouwd zul-

WAT IS FCRBE?

FCRBE of voluit *Facilitating the Circulation of Reclaimed Building Elements* is een Europees Interreg-project dat acht Belgische, Franse en Engelse partners samenbrengt. Het wil dat tegen 2032 de helft meer bouwelementen hergebruikt worden. Vier jaar lang werkt het partnerschap aan het bevorderen en stimuleren van het hergebruik in de bouw in Noordwest-Europa.

Voor de Belgische bouw zetten onder meer onze drie gewestconfederaties en het WTCB hun schouders onder dit project.

Inspectie van stenen en mortel tijdens de inventarisatie.

len worden. Vragen die aan bod zullen komen in dit proefproject zijn onder meer: hoe verloopt de samenwerking met de aannemers en hoe formuleren we dit binnen de aanbesteding? Hoe bewaak je de kwaliteit van de afbraak, de schoonmaak en de tijdelijke opslag van de materialen? Het project probeert dakpannen en een aantal interieurelementen een tweede leven te geven via handelaren, zoals deze ook te vinden zijn op de website van Opalis.

Project Klein Eiland/City Gate

Klein Eiland/City Gate is een sociaal en functioneel gemengd project in Anderlecht. Het gaat om de bouw van een nieuwe wijk op de site van een oud

farmaceutisch bedrijf aan de zuid-westrand van de Brusselse agglomeratie. De projectverantwoordelijken hebben aan het team van FCRBE gevraagd om te onderzoeken welke mogelijkheden voor hergebruik een gebouw heeft dat gesloopt zal worden. Een eerste bezoek bevestigde het potentieel van een aantal materialen, waarbij onder meer bakstenen en vloertegels. Met deze informatie kunnen de verantwoordelijken hun circulaire ambities duidelijk definiëren. Het team van FCRBE zal hen met zijn expertise verder bijstaan, onder meer om het potentieel voor hergebruik te verfijnen in functie van de toepassing van de hergebruikte materialen.

Leren in de praktijk

Uit deze proefprojecten zullen vanzelfsprekend belangrijke lessen getrokken kunnen worden.

Daarmee zullen de twee gidsen geüpdatet worden. Daarnaast zetten ze in op de creatie van een leertraject dat de weg naar hergebruik eenvoudiger en inzichtelijker maakt.

Het team van FCRBE gaat voor de aannemers praktijkgerichte trainingsprogramma's opstellen die nauw aansluiten bij hun sloop- en bouwactiviteiten. Ook voor de andere bouwpartners zal training ontwikkeld worden die aansluit op bestaande leertrajecten en kennisplatforms.

Voor de jonge toekomstige professionals zal in de zomer van 2021 een Summer School in Brighton (Verenigd Koninkrijk) opgezet worden. Hier steken de studenten vijf dagen lang hun handen uit de mouwen om te werken aan een circulair bouwproject met hergebruikte materialen. Door de creativiteit en innovatie, leren zij hoe ze in de praktijk kunnen bouwen zonder de inzet nieuwe materialen.

Demonstraties en video

Alle kennis en tools die worden ontwikkeld binnen het FCRBE-project zullen ook gedemonstreerd worden op evenementen en beurzen in binnen- en buitenland. Hier kan de bezoeker kennis maken met bouwmaterialen die goed herbruikbaar zijn en ontdekken waar deze te vinden zijn.

Intussen heeft het team van FCRBE zijn eerste video geproduceerd. Deze laat zien waarom hergebruik zo belangrijk is en hoe het kan bijdragen aan een circulaire bouwconomie. De link vindt u aan het einde van dit artikel. ●

INFO: Geïnteresseerd in deze twee gidsen en in het hergebruik van bouwmaterialen? Stuur een e-mail naar petra.ronda@confederatiebouw.be. Alle informatie vindt u ook op www.nweurope.eu/fcrbe, de website van het project.

In het juli-augustusnummer van *Bouwbedrijf* stond een eerste artikel over FCRBE.

CIRCULAIRE ECONOMIE

Build Circular.Brussels staat op de rails

De Brusselse regering heeft € 2 miljoen vrijgemaakt voor BuildCircular.Brussels. Dit project stimuleert de transitie naar een kringlooeconomie in Brusselse bouwbedrijven. Een hoofdrol is weggelegd voor onze Brusselse gewestconfederatie CBBH en het Beroepsreferentiecentrum voor de bouwsector (BRC Bouw).

Met deze financiering wil de Brusselse regering de circulaire transitie bij bouwprojecten versnellen.

Het is evident dat corona de bouw in de problemen brengt. Maar misschien schuilt in deze crisis ook een kans. Misschien is dit het moment voor bouwbedrijven om hun businessmodel in vraag te stellen en te onderzoeken welke mogelijkheden kringloopbouwen voor hen creëert, oppert Laurent Schiltz (secretaris-generaal CBBH).

Laurent Schiltz: "Onlangs bewees een enquête van de Confederatie dat de orderboekjes beetje bij beetje leeglopen. Minder opdrachten, maar ook meer tijd voor opleiding of begeleiding op verschillende vlakken, waarbij ook kringloopbouwen. De crisis doet veel aannemers nadenken over hun manier van werken en hun toekomst. Dit is een goed moment om het roer om te gooien."

Divers aanbod

Voor Build Circular.Brussels zijn de CBBH, het BRC Bouw en het WTCB sinds begin juli aan het onderzoeken hoe ze de Brusselse bouwbedrijven het beste kunnen benaderen, begeleiden en

opleiden.

Laurent Schiltz: "Je moet in dit project een verschil maken tussen de onderdelen begeleiding en opleiding. De CBBH kreeg de opdracht de bedrijven te begeleiden bij hun circulaire transitie. Het BRC Bouw heeft als belangrijkste rol het uitwerken van opleidingen, die dan gegeven worden door een aantal opleidingsinstellingen zoals onze Bouw Academie."

Naast het BRC Bouw zijn ook Constructiv en Construcity belangrijke partners in het onderdeel opleiding.

"Dankzij de subsidiëring door het Gewest is deze dienstverlening gratis voor de eerste 150 bouwbedrijven die de stap zetten."

Maatwerk

Laurent Schiltz: "Ons doelpubliek bestaat voornamelijk uit kmo's en micro-ondernemingen. Maar we richten ons ook tot grote bedrijven. We staan hen bij als ze hun onderaannemers willen sensibiliseren. Die zijn soms moeilijk warm te maken voor onze boodschap."

Het project speelt in op de concrete vragen en noden van bouwbedrijven, ongeacht hun grootte of hun vakgebied. De begeleiding kan dus veel vormen aannemen: gepersonaliseerde diagnoses, technische bijstand, activering van onderaannemers, collectieve begeleiding, het opsporen van opleidingsbehoeften, het ontwikkelen van opleidingen op maat ...

Daarnaast zal er ook ondersteuning zijn voor het bedrijfsbeheer en bij het zoeken naar potentiële partners, wanneer de aannemer zich bijvoorbeeld afvraagt wat hij met afbraakmaterialen zoals ramen kan doen.

Laurent Schiltz: "Het kan gaan van een telefoontje van een half uur over een specifieke vraag tot een bedrijfsbezoek van verschillende dagen om te onderzoeken welke noden en moge-

build circular .brussels

FORMATIONS & ACCOMPAGNEMENTS OPLEIDINGEN & BEGELEIDINGEN

lijkheden een aannemer heeft. In geld uitgedrukt zullen de begeleiding en de opleidingen gemakkelijk verschillende duizenden euro waard zijn. Maar dankzij de subsidiëring door het Gewest zijn onze diensten gratis voor de eerste 150 bouwbedrijven die de stap naar kringloopbouwen willen zetten."

BRC Bouw

Het Beroepsreferentiecentrum is een vzw die erkend wordt door de Brusselse sociale partners. De voorzitter is Jean-Christophe Vanderhaegen, die ook directeur-generaal is van de CBBH.

Jean-Christophe Vanderhaegen: "Het BRC is belangrijk omdat het een ontmoetingsplaats is voor alle partners, zowel van de overheid als uit de privé-sector. We organiseren veel projecten die werkzoekenden en jongeren warm maken voor de bouw. Om het recentste voorbeeld te citeren: Build For Water, een project gewijd aan een watersportcentrum, circulair door jongeren gebouwd aan de vijvers van Neerpede in Anderlecht."

Voor BuildCircular.Brussels is het BRC samen met zijn partners bezig met het opstellen van opleidingsfiches.

Jean-Christophe Vanderhaegen: "Nadat we alles verzameld hadden wat al bestond over kringloopbouwen hebben we onderzocht wat nog beter uitgebuit kan worden en wat er nog moet

bijkomen. Intussen hebben we een dertigtal opleidingen afgebakend, en we streven naar vijftig."

Enkele voorbeelden van onderwerpen waarvoor een opleiding gedefinieerd is: het beheer van kringloopwerven, het valoriseren van materialen (gegeven door de Bouw Academie), rationeel energiegebruik, de renovatie van gevels en lean management.

Doelstellingen

De Brusselse regering wil op de middellange (2030) en de lange termijn (2050) het renovatieritme verdrievoudigen. Volgens Jean-Christophe Vanderhaegen sluit BuildCircular.Brussels daar perfect op aan.

Jean-Christophe Vanderhaegen: "Het gaat om werken die samen € 30 miljard waard zijn, ongeveer een miljard per jaar. BuildCircular.Brussels moet de aannemers ertoe aanzetten hun competenties op het vlak van kringloopbouwen uit te breiden en hun klanten bewust te maken."

Laurent Schiltz voegt daaraan toe dat kringloopbouwen duidelijk bezig is aan een opmars sinds het uitbreken van de coronacrisis.

Laurent Schiltz: "Je ziet een nieuwe dynamiek, niet alleen in bouwbedrijven maar ook bij de burgers, een stijgende interesse voor lokaal geproduceerde

"Het doelpubliek bestaat voornamelijk uit kmo's en micro-ondernemingen. Maar het project richt zich ook tot grote bedrijven."

dingen en circulariteit. Nu moet dat nog verankerd worden in ondernemingen, door de dagdagelijkse praktijk te veranderen of door diepgaandere ingrepen zoals een aanpassing van het businessmodel."

Dit project begon op 1 juli 2020 en loopt af in 2021. De projectpartners kregen van de Brusselse regering heldere doelstellingen opgelegd. De CBBH moet minstens 600 bedrijven bereiken en minstens een kwart van hen begeleiden. Dat zijn dus 150 ondernemingen. Het BRC moet in dezelfde periode minstens 1600 mensen opleiden.

Het officiële startschot werd gegeven op de 11 september op de Summer University van de Confederatie Bouw Brussel – Vlaams-Brabant. Deze was niet toevallig geheel gewijd aan kringloopbouwen. ●

VEILIGHEID IN DE BOUW

De leider creëert de omgeving waarin ongevallen gebeuren

In de komende nummers van *Bouwbedrijf* gaan we aandacht besteden aan het boek *7 Insights into Safety Leadership*. Filip Coumans legt uit waarom dit werk ook aan de veiligheid in uw onderneming kan bijdragen.

De Confederatie voert al verschillende jaren haar veiligheidscampagne *Safety My Priority*. Op het *BouwForum* van 2018 kwam duidelijk naar voren dat het management van ondernemingen daarin een cruciale rol speelt (zie ook het jaarverslag 2018 van de Confederatie). Paul Depreter, toenmalig voorzitter van de beroepsvereniging en de grote bezieler van *Safety My Priority*, wees de redactie erop dat *7 Insights into Safety Leadership* van Dr. Thomas Krause en Kristen Bell op dat gebied een eye-opener is met een aantal verrassende stellingen.

Maar wie zijn Thomas Krause en Kristen Bell? Over welke inzichten gaat het? We gingen het vragen aan Filip Coumans. Als Executive Consultant is hij verantwoordelijk voor de operaties van Krause Bell Group in Europa en het Midden-Oosten.

Veiligheidsgoeroe

Filip Coumans: "Tom Krause is in de Verenigde Staten een veiligheidsgoeroe. Hij is een aartsvader van *Behavior Based Safety*, de benadering

die de veiligheid verbetert door gedrag als startpunt te nemen. Van oorsprong is hij een psycholoog die in de jaren 1970 werkte in een rugklinik waar ook slachtoffers van arbeidsongevallen behandeld werden. Hij kwam daar tot de conclusie dat het beter zou zijn, mochten ze helemaal niet in die kliniek terechtgekomen zijn."

"In 1979 richtte hij dan BST op, een consultancy-onderneming die samenwerkte met mensen rond gedrag, gedragsverandering en gedragsverbetering. Kristen Bell was het hoofd van de research & development-afdeling van BST. Ze bestudeerde onder meer welke leiderschaps- en cultuurelementen een impact hebben op het veiligheidsniveau van het bedrijf. Rond de pensioengerechtigde leeftijd heeft Krause dan BST verkocht, maar veiligheid bleef een passie en dus richtte hij in 2015 samen met Kristen Krause Bell Group op (KBG)."

Atypische benadering

Filip Coumans: "KBG begeleidt ondernemingen die betere veiligheidsprestaties willen bereiken, en

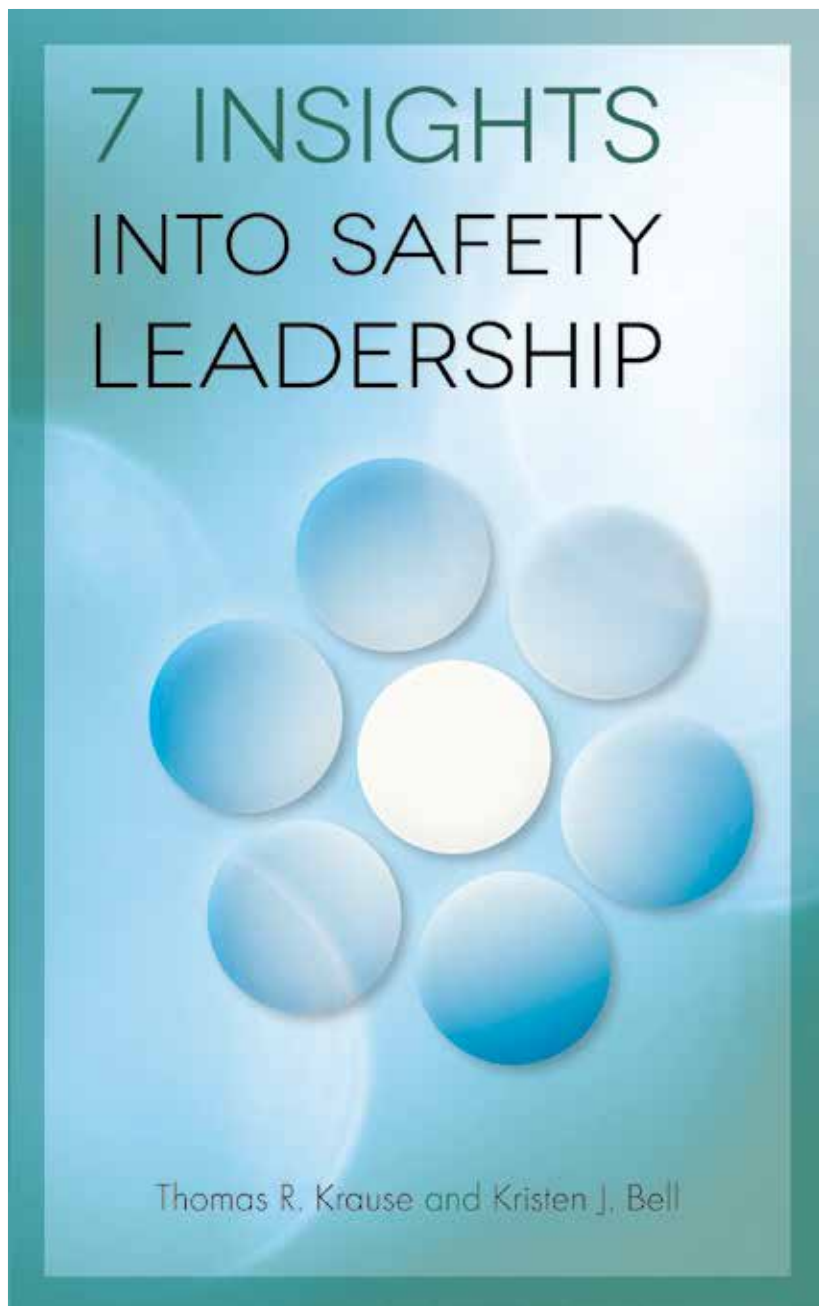
onderzoekt daarbij onder meer de veiligheidscultuur en de leiderschapsstijl. Het is een atypische consultant, die ondernemingen niet helpt met concrete veiligheidsprocedures. Voor KBG is de vraag hoe ondernemingen hun procedures effectief kunnen maken, hoe men medewerkers kan engageren en hoe leidinggevendenden veiligheid kunnen meenemen in alles wat ze doen. Zo heeft KBG bestudeerd hoe beslissingen van leidinggevendenden en directie rechtstreeks en onrechtstreeks ernstige ongevallen mee helpen veroorzaken."

"In het verleden onderzocht men na een ongeval wat er gebeurd was, welke beslissing op de werkvloer de aanleiding was. Maar die beslissing is slechts het tipping point, het kantelmoment. Heel veel beslissingen zijn eraan voorafgegaan: de bezetting van het betrokken team, de keuze van de machines en toestellen, het onderhoud ... Als je dat bestudeert, ontstaan nieuwe inzichten en kun je ontdekken hoe een beslissing vandaag het risico op een ongeval over zes, twaalf, vierentwintig maanden beïnvloedt."

Wilt ook een veiligheidscultuur in de onderneming laten groeien? En vraagt u zich ook af welke rol leiderschap daarin speelt?

We komen later nog terug op de inhoud van dit werk van Dr. Thomas Krause en Kristen Bell, maar natuurlijk telt Bouwbedrijf niet genoeg bladzijden om de veiligheidsinzichten die erin besproken worden tot in de details te vermelden. Daarvoor zult u het boek moeten lezen. Het is geschreven in het Engels, maar dat hoeft geen obstakel te zijn. Het werd algemeen onthaald als vlot geschreven.

Leden van de Confederatie kunnen dit boek aankopen met een korting van 25% door een e-mail te sturen naar info@krausebellgroup.com met vermelding van de code "BCC25".

Gebaseerd op data

Filip Coumans: "Een methodologie moet gebaseerd zijn op data, want je wilt daadwerkelijk resultaat, ook op de langere termijn. Je moet bepaalde aspecten van een veiligheidscultuur meten, en bepalen welke elementen correleren met veiligheidsprestaties."

"Dat kan in de praktijk. Je kunt bijvoorbeeld onderzoeken in welke mate medewerkers aangeven dat ze problemen rapporteren. We weten dat dat impact heeft op de veiligheid. Je kunt dat ook kwalitatief onderzoeken, nagaan waarom ze wel of niet rapporteren. Medewerkers kunnen bijvoorbeeld

de indruk hebben de leidinggevende wel wil, maar niks gedaan krijgt. Een ander meetbaar aspect is de geloofwaardigheid van het management. Bij lage geloofwaardigheid gaan medewerkers afwachtend reageren."

En de bouw?

Filip Coumans: "Deze concepten zijn toepasbaar in grote en kleine ondernemingen. Maar drie aspecten maken het anders in de bouw dan in andere sectoren. Ten eerste is de bouw veel minder geautomatiseerd en wordt er veel minder gewerkt in een gecontroleerde omgeving. Daarnaast is nog veel handenarbeid, manuele input. En ten slotte is er op de bouwplaats een sterk wisselende bezetting met steeds andere arbeiders, onderaannemers enzovoort."

"Een aannemer heeft dus minder technische middelen om de veiligheid te verhogen – hoewel je dat moet nuanceren, want ook in de bouw kan veel op dat vlak. Daarnaast is er die continu veranderende werkomgeving. Maar dat maakt het creëren van een cultuur waarin iedereen begaan is met veiligheid nog belangrijker."

De medewerker, het probleem?

Filip Coumans: "Wat we meer en meer tegenkomen en wat ik een vreemde evolutie vind, is dat leiders hun medewerkers als het belangrijkste deel van het probleem zien. Heel vaak vind je iemand die het ongeval veroorzaakt heeft. Al te snel wordt de conclusie dan: het probleem ligt bij de mensen. Men deelt sancties uit, de medewerkers worden opnieuw getraind enzovoort. Maar de terugblik ontbreekt. Waarom volgen mensen de procedures niet? Het zijn de leidinggevendenden die de omgeving creëren waarin dat gebeurt."

De paradox van de bouw

Filip Coumans: "Bovendien mag een leidinggevende de veiligheid niet zien als een verzameling abstracte pro- >>>

VEILIGHEID IN DE BOUW

Filip Coumans op ons BouwForum 2018, dat gewijd was aan de veiligheid in bouwbedrijven.

>>> cedures. Er bestaat in de bouw een paradox. Globaal bekeken daalt de frequentiegraad, het aantal ongevallen per gewerkt uur. Maar het aantal ernstige ongevallen blijft hoog."

"Iets vóór de Tweede Wereldoorlog is de zogenaamde driehoek van Heinrich opgesteld. Die zegt dat je voor elke 300 ongevallen zonder verzuim 30 ongevallen met verzuim en 1 ernstig ongeval hebt. Dit zijn grootteorden, de precieze getallen variëren naargelang het onderzoek en de sector, maar in het algemeen is dat statistische verband er wel."

"De neiging is dan groot te denken dat procedures die de frequentie van de kleine ongevallen terugdringen, ook de ernstige ongevallen zullen verminderen. Maar sinds een jaar of tien beseffen we dat dat niet klopt, en de bouw illustreert dat. Er is geen causatie."

Kennis noodzakelijk

Filip Coumans: "Wat ontbreekt in deze benadering is de concrete kennis over hoe de oorzaken van ernstige ongevallen anders zijn dan die van minder ernstige ongevallen. Het komt voor dat een operationeel leidinggevende geen goed inzicht heeft in de types van risico's. Een arbeider die uitglijdt op de parking en een arbeider die uitglijdt op een slecht afgebakende steiger komen op dezelfde manier in de statistieken terecht: ze hebben allebei een verzwikte enkel. Maar in het tweede geval hadden de gevolgen veel erger kunnen zijn."

"Het terugdringen van het globale aantal kleinere ongevallen vermindert dus niet noodzakelijk het risico op ernstige ongevallen. Ik ga niet akkoord met het idee dat een ernstig ongeval een *black swan* is, een zwarte zwaan, iets zeldzaams dat je niet kunt voorzien. Een veiligheidsstrategie mag niet

alleen vertrekken van de ernst van de ongevallen. Ze moet ook oog hebben voor de potentie van het ongeval, hoe ernstig het had kunnen zijn."

Positief signaal

Filip Coumans: "Het management moet dus op een andere manier naar de data gaan kijken. Op dat punt heeft een bouw een probleem: doordat de bedrijven kleiner zijn, hebben ze ook minder data. Maar dat kun je aanpakken door een meer sectorale benadering, waarin verzamelingen ondernemingen samen bestudeerd worden."

"Maar ik zie een positieve evolutie. In de periode 2000 – 2010 werkte BST bijna nooit samen met bouwbedrijven. Maar sinds een jaar of vijf is dat omgeslagen. KBG heeft tegenwoordig heel wat klanten uit de bouwsector. Voor steeds meer aannemers is veiligheid een hoeksteen van de bedrijfscultuur." ●

Veilig bouwen: eerst denken, en dan doen!

Doe mee op safety.mypriority.be

WTCB

TV 272 'Parket': het tweede deel is verschenen!

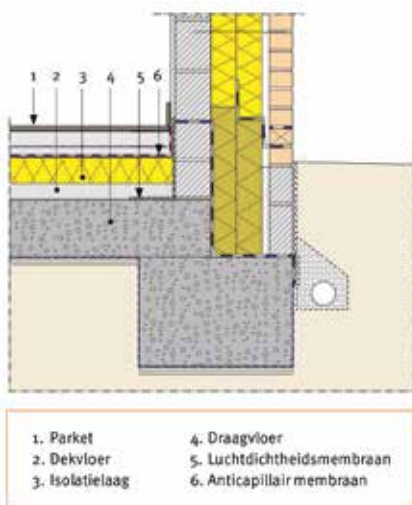

Vernageling van een lamparket uit eiken op een mozaïek onderparket.
(© foto: Parketbedrijf Vandenbergh)

'Houten vloerbedekkingen: plankenvloeren, parketten en houtfineervloeren. Deel 2: uitvoering': zo luidt de titel van de Technische Voorlichting (TV) nr. 272 van het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf (WTCB). Deze TV werd opgesteld door de werkgroep 'Parket' in de schoot van het Technisch Comité 'Schrijnwerken' van het WTCB, waarbij ingenieur S. Charron optrad als verslaggever. Met haar 84 rijkelijk geïllustreerde pagina's vervangt de in de maand mei verschenen TV 272 de oude TV 218 over hetzelfde onderwerp.

De TV 272 beschrijft de uitvoering van houten vloerbedekkingen en de afwerkingsbehandelingen. Ze gaat tevens dieper in op een aantal bijzondere houten vloerbedekkingen, zoals houten vloeren met een geïntegreerde vloerverwarming en houten sportvloeren. Ze vormt dus een aanvulling op het eerste luik (TV 269), dat voornamelijk handelde over de materialen (hout, lijm, plaatmaterialen ...), de terminologie en de vereiste prestatiecriteria.

Plaatsing van een vochtscherm onder de dekvloer.

Voorbeeld van een houten sportvloer.
(© foto: Parqueterie du Hainaut)

De ondergrond

Vandaag de dag worden houten vloerbedekkingen voornamelijk uitgevoerd op een dekvloer, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks (bv. op een onderparket). Daarnaast kunnen er ook andere ondergronden gebruikt worden: betonvloeren, houten balklagen, droge tussenvloeren ... De ondergrond moet hoe dan ook zorgvuldig beoordeeld en voorbereid worden alvorens men de houten vloerbedekking erop aanbrengt. Aangezien hout gevoelig is voor vocht, moet de ondergrond droog zijn en ook blijven. In de TV 272 wordt dieper ingegaan op de dimensionale en

mechanische karakteristieken van de ondergrond evenals op de voegen in de structuur.

De uitvoering

Het binnenklimaat vóór en tijdens de plaatsing en de hygrothermische omstandigheden na de plaatsing moeten gemeten worden. In de TV wordt ook aandacht besteed aan de plaatsing van de thermische en/of akoestische isolatie en aan de verschillende plaatsingswijzen van de panelen of stroken: genagelde plaatsing, gelijkmd-genagelde plaatsing op een onderparket, gelijkmd plaatsing, zwevende plaatsing ... Ver-

volgens komen de plaatsing van de plinten en de aansluitingen aan bod en wordt er dieper ingegaan op de oplevering van de werken en de hierbij te beschouwen toleranties op het peil, de horizontaliteit en de vlakheid.

Afwerking en onderhoud van houten vloerbedekkingen

Houten vloerbedekkingen kunnen geolied, geboend of gevernist worden. In dit laatste geval heeft men het ook wel over een gelakte of gevitrificeerde afwerking. De TV 272 beschrijft eerst en vooral de voorbereidende werken: schuren van de vloerbedekking, opstoppen van de nagelgaten ...

Bepaalde speciale behandelingen zoals mechanische oppervlaktebehandelingen (bv. borstelen), bleken, beroken en ceruseren (waardoor de aders van het hout benadrukt worden) hebben tot doel om het esthetische uitzicht van de vloerbedekking te wijzigen. Het is eveneens mogelijk om een houten vloerbedekking te kleuren, voor zover men de in deze TV beschreven voorzorgsmaatregelen in acht neemt.

Ook voor wat de verschillende mogelijke afwerkingen betreft (boenen, oliën of vernissen), geeft het WTCB een aantal nuttige tips en opmerkingen. Het uitzicht van een houten vloerbedekking is echter even- >>>

Met ammoniakdampen berookt en vervolgens geolied parket uit eiken.
(© foto: Les Parquets de JoliBois)

>>> zeer afhankelijk van het gebruik ervan. De afwerking en de regelmaat van het onderhoud mogen hierbij uiteraard niet vergeten worden. Een regelmatig en aangepast onderhoud kan de levensduur van de afwerking immers verhogen en laat toe om de oorspronkelijke kwaliteiten van de vloerbedekking te vrijwaren. In de Technische Voorlichting van het WTCB worden er verschillende onderhoudsaanbevelingen gegeven al naargelang het gaat om een geboende, geoliede of geverniste houten vloerbedekking. Legklare of fabrieksmatig afgewerkte houten vloerbedekkingen vergen een specifiek onderhoud, dat eveneens belicht wordt in deze TV.

Bijzondere houten vloerbedekkingen

Vloerverwarming hoeft niet per se onverenigbaar te zijn met een houten vloerbedekking. Voor zover zijn dimensionale stabiliteit en warmteweerstand dit toelaten, kan hout immers perfect opgewarmd worden, zoals ook technisch beschreven wordt in de TV. Het is in dit geval wel afgeraden om nog een tapijt toe te voegen en dan vooral indien het een tapijt met grote afmetingen betreft. Zelfs omkeerbare verwarmings- en koelsystemen kunnen uitgevoerd worden in hout, op voorwaarde dat men de in de TV 272 vermelde aandachtspunten in het achterhoofd houdt.

De auteurs van dit document hebben ook de nodige aandacht besteed aan houten sportvloeren. Hiervoor gelden uiteraard een aantal bijzondere eisen die verschillen naargelang van het gebruik dat ervan gemaakt zal worden: basketbalveld, squashterrein, dansvloer ... De specifieke karakteristieken van sportvloeren worden in detail beschreven in deze TV. Zo wordt er onder meer aandacht besteed aan hun onderconstructie, aangezien sportvloeren traditioneel op een dubbel of enkelvoudig regelwerk en al dan niet op verende blokjes geplaatst worden.

Pathologieën bij houten vloerbedekkingen

De nieuwe TV geeft eveneens een overzicht van de belangrijkste problemen die zich kunnen voordoen bij houten vloerbedekkingen, van de mogelijke oorzaken ervan (niet-beperkende lijst) en van de te overwegen preventie maatregelen. Dit gebeurt aan de hand van een uitgebreide tabel waarin naast elke door een foto geïllustreerde pathologie een behandeling voorgesteld wordt.

De voornaamste door het WTCB onderzochte pathologieën zijn:

- het loskomen van de vloerbedekking
- concave schoteling van de vloerbedekking
- convexe schoteling van de vloerbedekking
- het loskomen van de zichtlaag van een meerlaags parket – hechtingsproblemen in de kern van een meerlaags parket of een houtfineervloer
- scheurvorming in de vloerelemen-

ten – opening van de voegen tussen aangrenzende parketstroken

- sporen van slijtage en krassen aan het oppervlak van de vloerbedekking
- aantasting door insecten
- een ongeschikt esthetisch uitzicht van de vloerbedekking
- een aanzienlijk niveauverschil ten opzichte van de aangrenzende vloerbedekking
- beschadiging tijdens de plaatsing
- vlekvorming aan het oppervlak van de vloerbedekking
- geen of een ongeschikt onderhoud
- dimensionale schommelingen van de vloerelementen bij de oplevering
- zichtbare sporen op de vloerbedekking na de verwijdering van de tijdelijke bescherming.

De TV 272 wordt afgesloten door een tabel die een samenvatting geeft van de door de parketlegger te controleren plaatsingsvoorwaarden vóór de uitvoering evenals van de plaatsbeschrijving na de uitvoering. ●

HOE KAN MEN DE TV 272 VERKRIJGEN?

- De Technische Voorlichting nr. 272 'Houten vloerbedekkingen: plankenvloeren, parketten en houtfineervloeren. Deel 2: uitvoering' kan **gedownload** worden via de website www.wtcb.be met behulp van uw **toegangscodes**.
- Het staat u tevens vrij om een gedrukt exemplaar te bestellen bij de Dienst Publicaties van het WTCB (publ@bbri.be).
- De prijs van deze 84 pagina's tellende gedrukte versie bedraagt 14,63 EUR (BTW inbegrepen) voor aannemers en het onderwijs, en 19,5 EUR (BTW inbegrepen) voor andere bouwgerelateerde beroepen en overheidsdiensten. Voor andere organisaties, particulieren en voor elke aanvraag uit het buitenland bedraagt de prijs 24,38 EUR (BTW inbegrepen).

Innovaders: om innovatie toegankelijker te maken voor kmo's

Het jaar 2020 begon met een crisis zonder weerga... De COVID-19-pandemie veranderde de wereld compleet en heeft ook nu nog een niet te onderschatten weerslag op het alledaagse leven. Veel bedrijven moeten het hoofd bieden aan nooit eerder geziene moeilijkheden. Maar deze crisis biedt ook unieke kansen. Innovatie is hierbij belangrijker dan ooit, hetzij technisch, organisatorisch of op het vlak van dienstverlening.

Daarom zijn het WTCB, het OCW, WOOD.BE en het CRIC-OCCN, die al jaar en dag actief zijn in de bouwsector, samen met de andere collectieve onderzoekscentra van ons land in het platform *Innovaders* gestapt. Het doel hiervan? De cruciale rol van de collectieve onderzoekscentra op het vlak van innovatie in de kijker zetten, maar ook innovatie stimuleren door een betere intersectorale samenwerking. Hoe? Door onze kennis te delen en onze infrastructuur ter beschikking te stellen via laagdrempelige samenwerkingsformules op maat van elk bedrijf.

Wij bieden drie verschillende formules aan: innovatietrajecten, collectieve onderzoeksprojecten en *discovery dates*.

Innovatie

Innovatie is één van de basisactiviteiten van de collectieve onderzoekscentra. Hiertoe werken wij nauw samen met de sector. Hierdoor zijn onze uiterst bekwame en gepassioneerde medewerkers perfect geplaatst om uw bouwbedrijf – klein of groot – met raad en daad bij te staan. Wij bieden innovatietrajecten aan op maat van elk bedrijf.

Aarzel dus niet om een beroep te doen op onze innovatieondersteuningsdiensten, door de rubriek Innovatie op onze respectievelijke websites te consulteren.

Collectief onderzoek

Naast innovatietrajecten op maat voeren wij ook collectieve onderzoeksprojecten uit. Daar waar eerstgenoemde trajecten gericht zijn op individuele bedrijven, heeft het collectieve onderzoek tot doel om alle bedrijven uit de sector vooruit te helpen. De resultaten van dit onderzoek worden geanalyseerd en gepubliceerd in artikels, maar worden ook meegenomen in de leidraden voor de goede uitvoering die wij publiceren en die goed bekend zijn bij de bouwprofessionelen. 'Alleen gaan we sneller, maar samen gaan we verder', is een spreuk die perfect past bij het collectieve onderzoek.

Interesse? Neem een kijkje in de lijst van de lopende collectieve onderzoeken en consulteer onze publicaties op onze respectievelijke websites.

INNOVADERS
innovating & inspiring your industry

- Een duwtje in de rug met het oog op de herlancering van de bouwsector
- Samenwerking als motor van innovatie
- Advies op maat van elk bedrijf
- Een lage instapdrempel

Ontdek ons

Heeft u zin gekregen om nog meer over onze diensten te weten te komen en wilt u ons beter leren kennen? Kom dan eens bij ons langs voor een *discovery date*! Zo kan u kennis maken met ons volledige dienstenaanbod en ontdekken op welke manieren wij u verder kunnen helpen. Een product laten certificeren? Of gewoon technologisch of ander advies krijgen? Ons team van experts kijkt er naar uit om u te ontvangen!

Boek nu een *discovery date* in één of meerdere Centra. Voor meer informatie kan u terecht op de website www.innovaders.be. ●

De ingang van het nieuwe gemeentehuis ligt aan de Stallestraat, aan een plein met groen en waterpartijen.

DUURZAME HERBESTEMMING

Ukkel maakt van oude Fabricom-site zijn nieuwe gemeentehuis

Eenzijds de nood aan nieuw gemeentehuis, anderzijds de imposante maar leegstaande Fabricom-site. Dat was de situatie in Ukkel. De gemeente koos voor duurzaamheid en kringloopbouwen, en liet het ongebruikte kantoorgebouw omvormen tot haar nieuwe administratieve zenuwcentrum. Ons lid Socatra was de hoofdaannemer.

Het voormalige gebouw van Fabricom ligt aan de drukke Stallestraat. Het dateert van de jaren 1970 maar stond al jaren leeg. Binnenkort zullen 450 gemeentelijke werknemers er hun nieuwe werkplek vinden. Alexandre De Cesco (gedelegeerd bestuurder Socatra) vat samen voor welke opdracht zijn bedrijf stond.

Alexandre De Cesco: "De renovatie van een voorbeeldgebouw dat aan de poorten van Brussel ligt, daarbij circulair en innovatief tewerk gaan, maar tegelijk de vintage spirit van de jaren 1970 respecteren."

Het gaat in feite om een ensemble van vier gebouwen die samen een oppervlakte van 17 000 vierkante meter bieden, waarvan 3000 vierkante meter ondergronds. Ukkel kocht de site in 2014. Drie van de gebouwen zullen plaats bieden aan de gemeentediensten, het vierde zal deels beschikbaar zijn voor startups.

Ingrijpende renovatie

De werken begonnen in 2019. Verwacht wordt dat ze eind dit jaar afgerond zullen zijn. Ukkel zal blij zijn dat dit opmerkelijke gebouw weer een functioneel onderdeel van de gemeente wordt. De ervaring van Socatra met ingrijpende renovaties van kantoorgebouwen was daarbij zeer welkom, vertelde de projectleider ons.

Michaël Vernieuwe: "Dit is erfgoed met grote architecturale waarden en de hoofdrolspelers in de ontwikkeling van het project wilden het bewaren. In Brussel gaat men al te vaak over tot afbraak en heropbouw. Dat wilden ze vermijden."

be.exemplary

Deze duurzame herbestemming werd in 2017 uitgeroepen tot voorbeeldproject door het Brusselse initiatief be.exemplary. Als dusdanig konden bepaalde onderdelen

De bronskleurige ramen en het bamboeparket bevestigen het seventies-karakter van het gebouw.

De wanden van de kantoren zijn modulair, waardoor de ruimtes gemakkelijk opnieuw ingedeeld kunnen worden.

rekenen op subsidies. Om in aanmerking te komen voor deze bekroning moet een project een voorbeeld zijn op het vlak van architectuur, stedenbouw en duurzaamheid.

Michaël Vernieuwe: "We hebben de aanwezige materialen zoveel mogelijk hergebruikt. Voor het gebouw lag een laag muurtje van blauwe steen. Die hebben we gerecycled voor de aanleg van een waterpartij in het aangrenzende park. Eveneens bewaard zijn drie oude liften en de trappen van de vier gebouwen. De gevel is opgefrist door hem te zandstralen en een waterafstotende behandeling te geven."

"Een oude schoorsteen die asbest bevatte, had een bekleding van architectonisch beton. We hebben hem uiterst zorgvuldig gedemonteerd en de bekleding hergebruikt in de gevel. Twee van de drie penthouses, bedoeld voor de gemeenteraad en het gemeentebestuur, steunen op bestaande dragende structuren."

Maar kringloopbouwen is meer dan hergebruik van materialen. Een aanpasbare en flexibele inrichting hoort er ook bij. De kantoren zijn afgescheiden modulaire tussenwan-

"In Brussel gaat men al te vaak over tot afbraak en heropbouw. Dat wilden de hoofdrolspelers in dit project vermijden."

den, waardoor ruimtes gemakkelijk opnieuw ingedeeld kunnen worden. En ten slotte is ook het milieu belangrijk voor be.exemplary.

Michaël Vernieuwe: "De site heeft nu meer groen. Daarnaast zijn we bezig met de aanleg van wadi's, een soort tijdelijke ondiepe vijvertjes om hemelwater te bufferen of te laten infiltreren, zodat het bij zware regenval de riolering niet instroomt. Ten slotte is het gebouw uitgerust met een groendak en met zonnepanelen."

Riothermie

Met die zonnepanelen zijn we aangekomen bij het aspect energie. In het gebouw zijn klimaatplafonds geïnstalleerd van Belgisch fabricaat. Maar heel bijzonder in dit project is toch vooral de riothermie. Deze innovatieve techniek gebruikt de riolering als energiereservoir. Vandaar de naam, een samen-trekking van riolering en thermie.

Alexandre De Cesco: "De Brusselse watermaatschappij Vivaqua en de Franstalige Vrije Universiteit Brussel (ULB) voeren hier een proefproject op ware grootte uit. Ze hebben warmtewisselaars geplaatst in de riolering langs de Stallestraat en warmtepompen in de stookruimte van het gebouw. In de winter is rioolwater warmer dan de buitenlucht, en in de zomer kouder. Daar maak je dan gebruik van voor de verwarming en de koeling. Deze installatie zou een kwart van de koelings- en de verwarmingsvraag moeten dekken. Riothermie combineert hergebruik, respect voor de architectuur en technologische innovatie."

Vintage

Het gebouw is duidelijk een architecturaal kind van zijn tijd. *Vintage* is de uitdrukking die Alexandre De Cesco gebruikt, vanwege het modernistische ontwerp maar ook vanwege bepaalde materialen en kleuren. De bronskleurige ramen en het bamboeparket geven het gebouw inderdaad een seventies-karakter.

Toegang

Wat mag de Ukkelse burger verwachten? De ingang van het nieuwe gemeentehuis ligt aan de Stallestraat, aan een plein met groen en waterpartijen. De inkomhal van het originele gebouw is volledig heringericht. Een centrale trap geplaatst door Socatra verbindt de verdiepingen. Het kantoor van de burgemeester en de penthouses voor de gemeenteraad en het gemeentebestuur liggen op de vijfde verdieping. Het oude gemeentehuis aan het Vander

Elst-plein zal trouwens ook na de verhuis in gebruik blijven, onder meer voor huwelijken.

Ukkel slaat een bladzijde in zijn geschiedenis om met dit nieuwe gemeentehuis. Alexandre De Cesco is trots dat zijn onderneming daarin een rol mocht spelen.

Alexandre De Cesco: "Als inwoner van Ukkel voel ik me zelfs dubbel betrokken. Ik zal daar ook bezoeken aan de administratie brengen. En dit gebouw weer tot leven wekken, met respect voor het evenwicht tussen de moderne techniek en de architectuur van de jaren 1970, was een sterk staaltje." ●

Gbuild

Gbuild

Professionele bouwadministratie in één geïntegreerd systeem

Uw uitdagingen als bouwonderneming zijn niet min: de calculatie in goede banen leiden, de stand van zaken van uw werven opvolgen, kosten correct toewijzen aan ieder project, uw nacalculatie uitvoeren en zo snel mogelijk factureren...

Met Gbuild heeft u alle functionaliteiten voor handen die u als bouwonderneming nodig heeft. En dit, binnen de vertrouwde omgeving van Microsoft.

Gbuild brengt verschillende toepassingen binnen de Microsoft-technologie samen in één platform: Dynamics NAV, CRM, Office 365, SharePoint, PowerBI, .. Zo kiest u voor het meest betrouwbare en toekomstgerichte platform voor uw KMO en blijft u in één omgeving werken, zonder voortdurend te moeten schakelen van de ene naar de andere toepassing.

www.gmigroup.be/gbuild

Contact: Tel. 014 57 49 10 • info@gmigroup.be
www.gmigroup.be/gbuild

GMI GROUP AUTOMATISEREN
MET VERSTAND VAN ZAKEN

Gbuild
Professionele bouwadministratie
in één geïntegreerd systeem

LEDENKORTING
Bij aankoop van **Gbuild** ontvangt u
één dag diagnose gratis

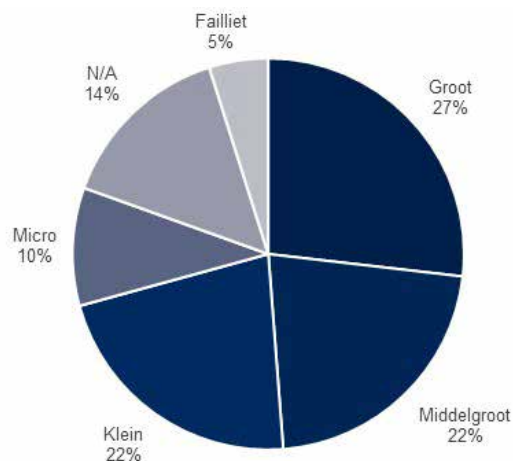
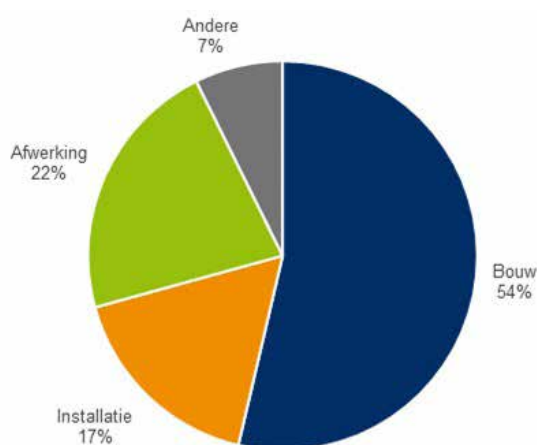
Ledenkorting:

Bij aankoop van Gbuild ontvangt u **1 dag diagnose gratis**. Tijdens deze diagnose wordt de meerwaarde van Gbuild aangetoond en wordt een concreet implementatieplan opgemaakt. Dit plan wordt voorzien van een budget en tijdslijn.

Vlaamse bouw maakt werk van digitalisering

Vier op de vijf bouw- en installatiebedrijven maken werk van de digitalisering in hun onderneming. De hoofdredenen die ze aangeven zijn sneller werken, de centralisatie van informatie en het vermijden van fouten. Dat blijkt uit een online-onderzoek.

Het online-onderzoek werd van december 2019 tot maart 2020 uitgevoerd door GMI group in samenwerking met Microsoft BeLux en Handlangers. Ruim 120 bedrijfsleiders antwoorden op de vragen.

De resultaten werden als *De digitale barometer - De digitalisering bij bouw- en installatiebedrijven in Vlaanderen* gepubliceerd door GMI group. Meer informatie over de deelnemers vindt u in de taartdiagrammen.

Productiviteit

U hebt er al vaak over kunnen lezen in *Bouwbedrijf*: ook in de bouwsector zijn er steeds meer digitale tools en technieken beschikbaar: BIM, 3D-printing, virtuele beeldvorming, intelligente >>>

Bluebeam Revu® software

Projectleiders, werkvoorbereiders, calculatoren, architecten, studie bureaus

Meten, markeer je bouwplannen in PDF formaat

Voor de mensen die onze wereld ontwerpen, ontwikkelen, offertes doen en bouwen, is Bluebeam Revu de oplossing waarmee professionals meer gedaan krijgen vanaf een PDF document. Meer dan 1,9 miljoen design- en bouwprofessionals van over de hele wereld bouwen op Revu om projectefficiëntie en samenwerking te verbeteren.

- Nakijken van ontwerpen
- Hoeveelheidsbepaling
- Eindcontroleproces
- As Built dossier

GRATIS trial
op www.bluefields.be

Call: 0491 95 19 11 | info@bluefields.be | www.bluefields.be

ACTIE !

we organiseren demonstraties van 30' : info@bluefields.be
Deze kunnen online of onsite gebeuren

bluefields
makes fieldwork efficient

Ontdekkingsfilm

BLUEBEAM
Platinum Partner

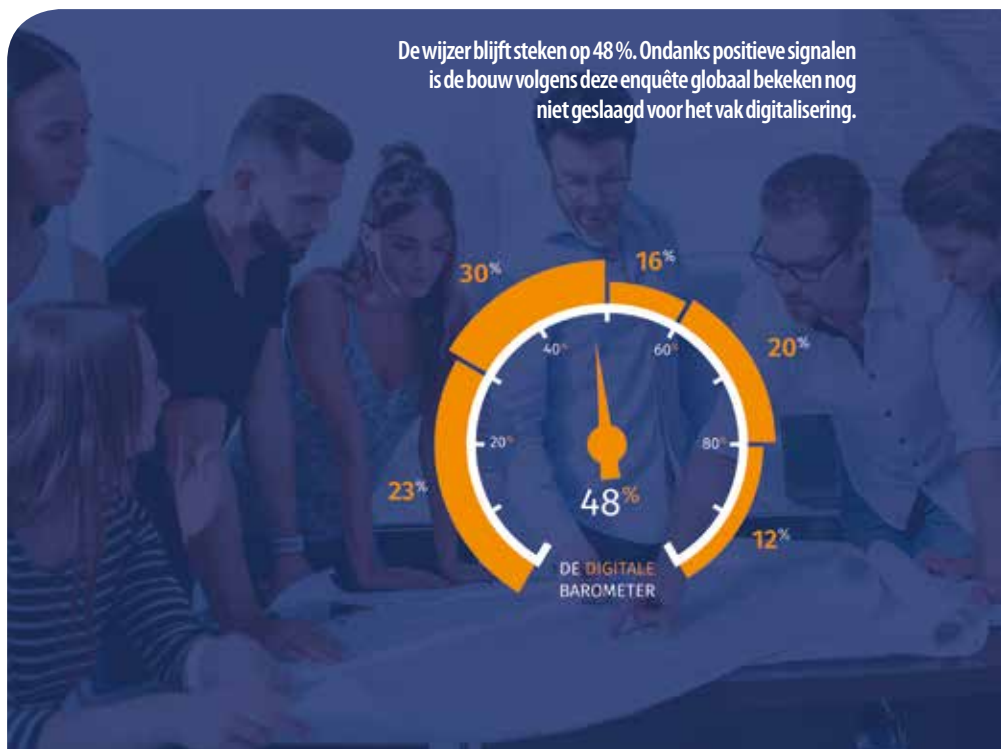

ENQUÊTE

>>> brillen, het Internet of Things (IoT), geconnecteerde voertuigen op de werf ... Daarnaast zijn er de toepassingen die meer gericht zijn op bedrijfs- en projectbeheer: ERP, boekhouding, documentbeheer, projectorganisatie en -opvolging, calculatie, mobiele applicaties op de bouwplaats enzovoort.

Dit is een interessante evolutie, want de productiviteit in de bouwsector is een zorgenkindje. Volgens relatief recente cijfers groeit ze ruwweg met 1 % per jaar, terwijl dat in de industrie meer dan 3 % is (deze cijfers houden geen rekening met het effect van de coronacrisis). Het management- en consultancybureau McKinsey legt wat dit betreft de link met informatisering, automatisering en digitalisering. Volgens McKinsey hinkt de Europese bouw op dit punt achterop. Wereldwijd zou hij daardoor jaarlijks € 1,4 miljard mislopen. >>>

BuildEye

BuildEye zorgt voor een **efficiënter bouwteam** en een **grotere klanttevredenheid**. Doordat de planning op het platform beheerd wordt, samen met alle betrokken bouwpartijen, is er een **tijds winst** van 25%. Er is **één** laatste versie van **documenten**, iedereen weet wat van hem verwacht wordt.

Bouwheren hoeven geen contact meer op te nemen met het **bouwbedrijf** met de vraag naar de status van werken. **Aannemers** kunnen niet meer per ongeluk dubbel ingepland worden. Het opmaken van een **postinterventie- of EPB-dossier** gebeurt in enkele clicks aangezien alle informatie al online beschikbaar is.

"Beter bouwen door inzichtelijke communicatie", dat is BuildEye!

www.build-eye.com | info@build-eye.com

Voorkom uw werffouten met Solibri

KUBUS

www.kubusinfo.be

ENQUÊTE

Uit onderzoek van de Confederatie bleek enkele jaren geleden dat de meerderheid van de bouwbedrijven nog niet ver stond met digitalisering, hoewel er hoopgevende signalen waren. Hoe zit het nu? Een onderzoek door GMI group werpt licht op de zaak (zie kader).

Positieve ingesteldheid

De enquête bevat goed nieuws: vier op de vijf van de Vlaamse bouw- en installatiebedrijven maakt werk van de digitalisering. Een topprioriteit is het evenwel voor slechts een op de drie. De meest aangestipte obstakels zijn de beperkte budgetten (49 %), de beperkte grootte van de onderneming (49 %) en het gebrek aan de nodige competenties in de onderneming (26 %). 15 % geeft trouwens aan dat ook op de arbeidsmarkt de juiste profielen ontbreken.

Welke voordelen zien deze bedrijven in digitalisering? "Sneller kunnen werken" is het antwoord van vier op de vijf.

De resultaten werden als brochure gepubliceerd. Zie ook www.gmigroup.be.

Driekwart vermeldt de centralisatie van informatie en 62 % geeft het verminderen van fouten aan. Andere vernoemde voordelen zijn kostenbesparing en betere samenwerking (allebei 46 %) en ten slotte papierloos werken (44 %). Hierbij moeten we wel aanstippen dat niet iedereen enthousiast is over het aanbod op de markt. Een op de vijf oordeelt dat digitale tools nog niet volgroeid zijn.

Concurrentie

Vinden de bouw- en installatiebedrijven van zichzelf dat ze het beter doen dan hun concurrenten wat betreft digitalisering? Ongeveer de helft (53 %) zegt van wel, maar een kwart (27 %) geeft toe dat ze achterophinken. De resterende 20 % situeert zichzelf ergens in het midden.

Anders bekeken kan men zeggen dat >>>

MODERNE ALL-IN ONE BEDRIJFS SOFTWARE VOOR UW SECTOR

CUSTOMER CASE: BENEENS BOUWBEDRIJF

ERP ZORGT VOOR EFFICIËNTE ADMINISTRATIE IN BOUWBEDRIJVEN

DE EERSTE STAPPEN NAAR EEN GEÏNTEGREERD SYSTEEM KUNNEN SNEL GEZET WORDEN.

Voor- en nacalculatie is voor een bouwbedrijf zeer belangrijk en dat wou Beneens dan ook in de oplossing vervat zien. Daarnaast beheert het pakket ook de bestelbonnen, het materieel en de werkfiches van de werkmannen. Interessant is ook dat de boekhouding zowel centraal als apart per dochterbedrijf kan gevoerd worden in Business Central for Construction van Astena.

"ONS DOEL WAS EEN BETER OVERZICHT OVER DE FINANCIËLE SITUATIE VAN HET BEDRIJF (HELIKOPTERVIEW), MAAR OOK DE STATUS PER APART PROJECT PER DAG!"

Joeri Beneens, zaakvoerder Beneens Bouwbedrijf

OOK ZIN IN EEN SUCCESVERHAAL?
LAAT JE OVERTUIGEN!

SUCCESVERHALEN
OP ASTENA.BE

ASTENA | info@astena.be | +32 9 296 31 14

WWW.ASTENA.BE

ENQUÊTE

>>> bij ruwweg de helft het gevoel overheerst dat ze het minder goed of nauwelijks beter doen dan hun concurrenten. GMI suggereert een verklaring; wellicht grijpen ze de kans (nog) niet om hun bestaande bedrijfsprocessen tegen het licht te houden en beter af te stemmen op elkaar.

Investeringsen

62 % van de bouw- en installatiebedrijven in de enquête heeft in de voorbije twee jaar geïnvesteerd in software om de samenwerking te bevorderen. Het gaat niet alleen om de interne samenwerking maar ook om de samenwerking met externe partijen zoals leveranciers en onderaannemers. Concreet worden vooral online samenwerking vermeld (40 %), documentbeheer (31 %), rapportage (29 %) en customer relation management of CRM (27 %).

58 % heeft in de afgelopen jaren geïnvesteerd in een of meer oplossingen om projecten te beheren. Maar ongeveer twee op de drie (65 %) geeft ook aan dat de intake van nieuwe aanvragen verbeterd kan worden. Volgens ruim

40 % verloopt de instroom en behandeling van nieuwe dossiers niet overzichtelijk.

Hier is dus duidelijk ruimte voor verbetering. GMI group zegt hierbij dat het volledige commerciële traject van een project, van aanvraag tot oplevering, op een geïntegreerde manier verwerkt zou moeten worden, bij voorkeur in hetzelfde systeem. Voor GMI group gaat de digitale transformatie over het verbinden van mensen, gegevens en processen en dat geldt zeker voor de bouwsector. Dit creëert meerwaarde voor de klant aldus GMI group, en laat de onderneming haar concurrentievoordeel behouden.

De cloud

De enquête ging ook iets dieper in op specifieke tools. We pikken er de cloud uit. Waarom zou die interessant zijn voor bouw- en installatiebedrijven? Bijna twee op de drie apprecieert dat gegevens opgeslagen in de cloud altijd beschikbaar zijn, en iets minder dan een op de drie vindt het een voordeel dat de software minder onderhoud

nodig heeft. Ongeveer de helft ziet het nut voor het maken van back-ups. Bijna twee op de tien (18 %) ziet evenwel geen voordelen in de cloud.

Besluit

We kunnen hier niet de hele enquête analyseren, maar ter besluit geven we de gemiddelde score die GMI group berekend heeft uit de antwoorden. Met 48 % blijken de bouw- en installatiebedrijven nog niet geslaagd te zijn voor digitalisering.

Er is wel degelijk innovatie, maar volgens GMI group is die beperkt en gaat het te vaak om ad-hoc-ingrepen. De globale aanpak is te weinig aanwezig. GMI group stelt zich ook de vraag of ondernemingen de digitalisering wel zien als een permanent verbeteringstraject. Bij vele bedrijven stopt de digitalisering na één of enkele verbeteringen, terwijl er vaak nog ruimte is om bedrijfsprocessen te optimaliseren en te automatiseren. ●

INFO: Waar staat u op het vlak van digitalisering?
Bezoek www.dedigitalebarometer.be.

The leading standard in QHSE software

Incerta BVBA
Sluizeken 33, 9620 Zottegem
Tel. +32 9 261 57 22 | info@incerta.be

Oplossingen op maat voor een efficiënter HSE en kwaliteitsbeheer

VEILIGHEID

KWALITEIT

MILIEU

Digitaliseer uw QHSE beheer om efficiënter VCA of ISO te behalen of te behouden

Onze modules:

 Ongevallen & incidenten	 Risicobeheer	 Acties & meldingen	 Inspecties & audits	 Audits & non-conformiteiten	 Documenten beheer	 Schadebeheer & verzekeringen	 Klachten beheer	 Materiaal beheer
 Contracten & vergunningen	 Doelstellingen & KPI's	 Personeel & contacten	 Communicatie & overleg	 Evaluaties & beoordelingen	 Context & stakeholders analyse	 Gevaarlijke stoffen	 Opleidingen & competenties	 Wetgeving & compliance

KMO-ORTEFEUILLE
LEIDEND INNOVATIEF

INCERTA

WWW.VARIOSOFTWARE.BE

ROBAWS

Projecten
opvolgen
doe je zo!

Kan uw administratie efficiënter?

Calculatie, facturatie, planning en zoveel meer!

Onze klanten ervaren een tijdswinst van 30%.

Maak kennis met onze modules en ontdek hoe ROBAWS uw onderneming helpt groeien!

www.robaws.be

Robaws / Blokkestraat 41B • 8550 Zwevegem / +32 (0) 56 22 22 29 / info@robaws.be

KPD BouwOffice

KPD is Belgisch marktleider in software voor algemene bouw, renovatie, wegebouw, installatie & projectontwikkeling. Meer dan 400 middelgrote – en grote bedrijven vertrouwen op onze kennis en expertise.

BOUWSOFTWARE: van meetstaat tot facturatie, met oog voor business intelligence...
Onze diversiteit aan oplossingen maakt dat wij onze klanten kunnen adviseren naargelang hun specifieke behoeften.

KPD's BouwOffice Solutions

BouwOffice is een volledig modulair opgebouwd pakket, waarin meerdere modules samen één geïntegreerd geheel vormen. Dit heeft tot voordeel dat uw volledige administratie correct verloopt, binnen één software, vanaf het importeren van de meetstaat, tot en met de oplevering van het project.

BouwOffice bestaat uit een combinatie van back-office ERP, met Apps en tools voor projectbeheer.

Ledenkorting:

10% korting bij aankoop van het softwarepakket

Contact: verkoop@kpd.be • Tel 013 460 460 • www.kpd.be

Dagboek der Werken

Het Dagboek der Werken (opgemaakt conform aan de eisen van de overheid), wordt bijgehouden op elke bouwplaats door de afgevaardigde van de aanbestedende overheid. Dagelijks worden alle aanduidingen in verband met de uitvoering van de werken vermeld.

Het dagboek der werken geeft een stand van zaken van de werken weer en een samenvatting van de genomen beslissingen en aangegane overeenkomsten, evenals de bevelen van het bestuur en van de ontwerper.

Het dagboek der werken wordt permanent bewaard op de bouwplaats tot aan de voorlopige oplevering van de opdracht.

Het bestuur, de aannemer en de ontwerper ontvangen meestal wekelijks een afschrift van de aantekeningen die in de afgelopen week werden opgemaakt.

Het dagboek der werken is in de eerste plaats bedoeld voor de overheidsopdrachten maar kan ook nuttig zijn voor private werken.

Speciale verkoopprijs enkel voor de maand oktober

Ledenprijs voor deze publicatie:

€ 11, (exclusief BTW)

Niet-ledenprijs voor deze publicatie:

€ 21, (exclusief BTW)

Deze uitgave kan besteld worden via de website www.confederatiebouw.be/e-shop/publicaties/juridisch/type-contracten en nuttige documenten.

Er kan ook gemaild worden naar bestellingen@confederatiebouw.be

**BELGIAN
CONSTRUCTION
AWARDS**

10.12.2020

Château du Lac, Genval

#BCA20

NETWORK EVENT

| **Inspire** | **Connect** | **Share experiences** |

WIE WORDT **BOUWMAN VAN HET JAAR 2020?**
WIE WORDT **BOUWVROUW VAN HET JAAR 2020?**
STEM NU EN MAAK KANS OP TICKETS VOOR HET EVENT!

www.belgianconstructionawards.be

Voor meer info:
+32 (0)492 22 96 35 | bca@bouwkroniek.be

bouwkroniek

POWERED BY

LA CHRONIQUE

POWERED BY

Met dank aan onze partners

En onze mediapartners

Digital Construction Brussel 2020 gaat niet door

Ondanks alle inspanningen die de Confederatie wil doen, is het in deze coronacrisis onmogelijk gebleken om Digital Construction Brussels 2020 te organiseren in het najaar.

De Confederatie houdt zich stipt aan de coronamaatregelen. Ze heeft een aantal alternatieven onderzocht, maar uiteindelijk was het onhaalbaar om enerzijds de gezondheidsrisico's te elimineren en anderzijds de sterke punten van DCB te behouden: het menselijke contact met de providers van digitale tools, de informatieve en interactieve sessies, de netwerking.

DCB is niet de enige beurs die in corona zijn meerdere moet erkennen. Ook de vakbeurzen - Belgian Roof Day, de Dag van de Afwerking, Install Day, Belgian Stone Day – werden afgelast.

Ondanks dit alles blijft de digitalisering van onze bouwbedrijven een prioriteit voor de Confederatie. Het gaat om een ingrijpende transformatie en we zullen onze leden blijven ondersteunen op dit gebied, alleen zal het voorlopig gebeuren langs andere kanalen en met andere middelen. Een voorbeeld is alvast de special digitalisering die u in dit Bouwbedrijf kunt lezen.

Revolutie in de droogbouw De nieuwe langnek- schuurmachine PLANEX van Festool

De nieuw ontwikkelde PLANEX revolutioneert het schuren van wanden en plafonds. De ingebouwde LED-lichtring rondom legt al tijdens het schuren oneffenheden bloot en voorkomt daarmee dure nabewerking. De excentrische schuurbeweging zorgt bovendien voor een uitstekende oppervlakkwaliteit, zonder schuurgroeven. Perfect ergonomisch met regelbare aanzuiging, variabele werk lengte en slimme T-greep.

Meer weten? www.festool.be

Nog meer mogelijkheden met BIM/textuur-generator van Wienerberger

Wienerberger biedt een online BIM/textuur-generator aan voor gevelstenen en kleiklinkers. Daarmee kan iedereen het toekomstige uitzicht van een gevel, terras of oprit zien.

De nieuwe versie van de generator staat nu alleen technisch haalbare combinaties toe. Daardoor is de uitvoerbaarheid gegarandeerd. Er zijn ook bijkomende mogelijkheden om texturen te beoordelen. Wienerberger maakt zich sterk dat de visualisaties van de generator levensecht zijn.

De professional kan met deze tool bovendien een Revit-bestand voor een BIM-model genereren. De gegenereerde textuur blijft twee weken beschikbaar. De ontwerper of particuliere (ver)bouwer kan ze in die periode terug oproepen door middel van een unieke code.

De output van de slimme tool omvat

naast een 3D-textuur voor visualisatie-doelinden en Revit-data ook een pdf met daarin de gegevens van de gegenereerde textuur.

De nieuwe BIM/Textuur-generator op de Wienerberger website vindt u onder meer op de productdetail-pagina's voor gevelstenen en kleiklinkers.

Meer weten? www.wienerberger.be.

Pedro Pattyn nieuwe voorzitter Confederatie Bouw West- Vlaanderen

De algemene vergadering van onze West-Vlaamse lokale kamer heeft Pedro Pattyn verkozen tot nieuwe voorzitter. Hij volgt in die functie Eric Vandewiele op.

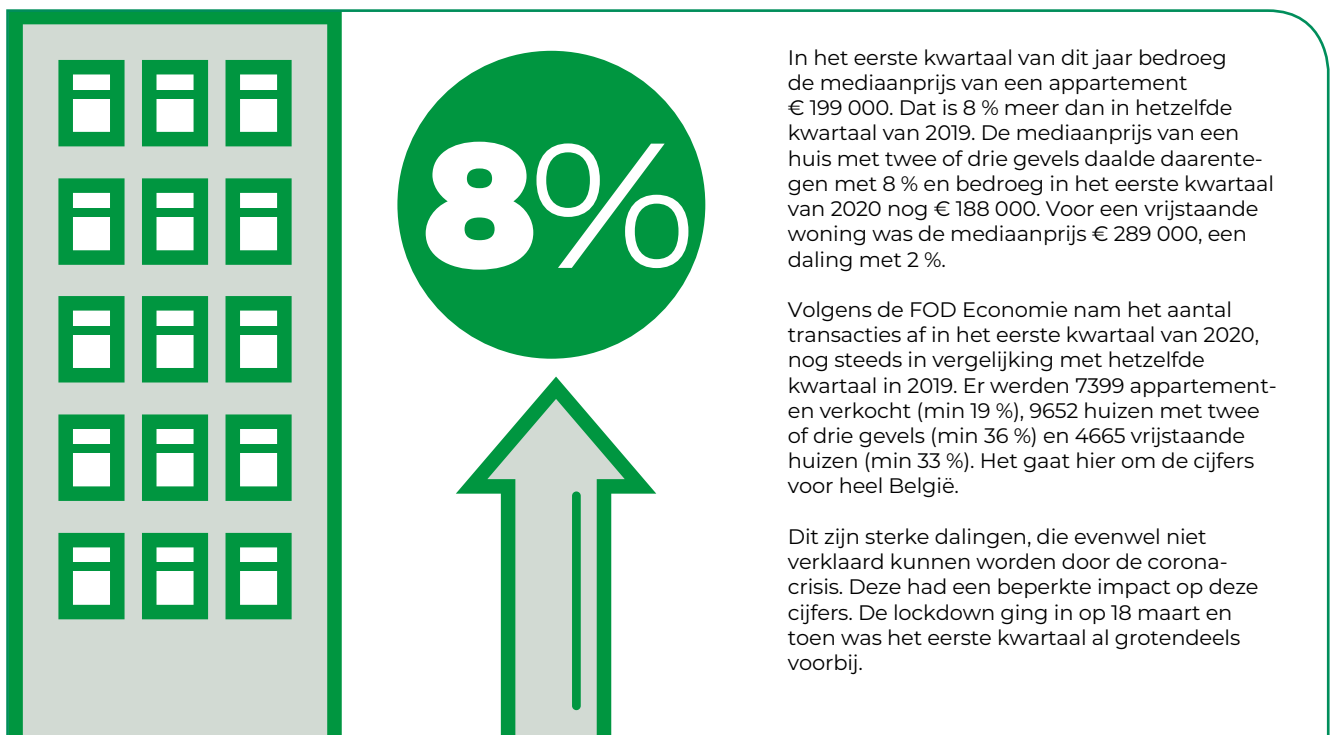
Pedro Pattyn is de zaakvoerder en eigenaar van PATTYN Albert & Cie nv, een schildersbedrijf met een dertigtal werknemers, dat niet alleen in ons land maar ook in Nederland en Frankrijk actief is.

De nieuwe voorzitter is geen onbekende in de beroepsorganisatie. Hij is voorzitter van de vereniging van de Vlaamse schilders en van haar lokale West-Vlaamse afdeling. Daarnaast is hij lid van het directiecomité van de Confederatie Bouw West-Vlaanderen, van de Nationale Raad en van het bestuursorgaan van de Vlaamse Confederatie Bouw.

Het is afwachten welke gevolgen corona zal hebben op de langere termijn, maar als voorzitter erft Pedro Pattyn een organisatie die een goed jaar 2019 achter de rug had, met mooie financiële resultaten en een constante ledengroei. Samen met de bestuurders en de medewerkers wil deze lokale confederatie verder uitbouwen, waarbij het nut voor de leden voorop staat. Hij hecht hierbij veel waarde aan een open debatcultuur binnen de beroepsorganisatie.

Rechts op de foto Pedro Pattyn, met naast hem zijn voorganger als voorzitter Eric Vandewiele.

**10%
korting**

voor alle leden van
de Confederatie Bouw

info.be@sievi.com • 014 73 50 75

 Sievi

www.sievi.com

SAMSUNG

Galaxy Xcover 4S - 5"

Galaxy Tab Active2 - 8"

Galaxy Tab Active Pro - 10.1"

Galaxy Xcover Pro - 6.3"

GEBOUWD VOOR DE BOUW

Wie actief is in de bouwsector, wil een smartphone of tablet die tegen een stootje kan. De toestellen van Samsung zijn niet alleen schokbestendig maar ook waterbestendig (tot anderhalve meter). Daarnaast zijn ze bestand tegen stof, vuil en zand. Hun intelligente technologie helpt u om productiever te werken en dankzij de ijzersterke beveiliging zijn al uw gegevens perfect beschermd. Kortom, de ideale partner voor elke werf. Wat uw plannen ook zijn.

Voor meer info met betrekking tot aankoop en service, kan u terecht bij de volgende Samsung Certified Resellers:

A&M NV
Raghenoplein 17/19
2800 Mechelen
015/45 10 10
order@anm.be

Essec Telecom Center
Schoebroekstraat 48
3583 Paal Beringen
011/45 04 60
info@essec.be

Mobitel bv
Antwerpsestraat 145
2640 Mortsel
03/443 90 09
sales@mobitel.be

Vandenabeele NV
Kortrijkstraat 174
8770 Ingelmunster
051/33 15 03
welkom@vandenabeele.be